

Pearson Education Polska Sp. z o.o.
ul. Jana Olbrachta 94
01-102 Warszawa

Pearson Education jest wydawcą publikacji Pearson Longman.

All rights reserved; no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without the prior written permission of the Publishers.

Data publikacji - maj 2009

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA ANGIELSKIEGO

Typ szkoły: GIMNAZJUM, klasy I – III

Etap nauki: III etap edukacyjny, poziom średnio zaawansowany

Podstawa programowa: poziom III.1 – na podbudowie wymagań dla II etapu edukacyjnego

Autorki:

Ewa Lewandowska

Absolwentka Uniwersytetu Łódzkiego, kierunku filologii angielskiej o specjalności: metodyka nauczania języka angielskiego. Od 1989 prowadzi w Pabianicach niepubliczną placówkę oświatową - Szkołę Języka Angielskiego "Wonderworld" - specjalizującą się w nauczaniu przedszkolnym, wczesnoszkolnym i szkolnym i pełni w niej funkcję dyrektora metodycznego. Wcześniej nauczycielka języka angielskiego w szkołach podstawowych i średnich. Obecnie prowadzi również zajęcia z języka angielskiego w Gimnazjum nr 2 w Pabianicach. Autorka podręczników do języka angielskiego, materiałów dydaktycznych dla uczniów i nauczycieli. Prowadzi szkolenia metodyczne w zakresie nauczania przedszkolnego i wczesnoszkolnego.

Barbara Maciszewska

Absolwentka Uniwersytetu Łódzkiego, kierunku filologii angielskiej o specjalności: literatura angielska, a także Podyplomowego Studium Języka Angielskiego dla Nauczycieli. Od 1989 pełni funkcję dyrektora do spraw metodycznych w Szkole Języka Angielskiego "Wonderworld" w Pabianicach - specjalizującej się w nauczaniu przedszkolnym, wczesnoszkolnym i szkolnym. Wcześniej nauczycielka języka angielskiego w szkołach podstawowych i średnich. Obecnie prowadzi również zajęcia z języka angielskiego w Gimnazjum nr 2 w Pabianicach. Autorka materiałów dydaktycznych dla uczniów i nauczycieli. Prowadzi szkolenia metodyczne w zakresie nauczania przedszkolnego i wczesnoszkolnego.

Barbara Czarnecka-Cicha

Wieloletni pracownik Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz członek zespołu przygotowującego założenia egzaminu gimnazjalnego z języka angielskiego i przeprowadzającego pilotaż tego egzaminu. Współpracowała z zespołem tworzącym nową podstawę programową z języków obcych.

SPIS TREŚCI

I ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

- 1 Podstawy programu
- 2 Koncepcje pedagogiczne
- 3 Wyróżniki programu
  - a Wprowadzenie rozwiązań metodycznych pobudzających zaangażowanie ucznia
  - b Diagnozowanie, ocena i samoocena
    - Kierowany System Kredytów
  - c Ścieżki edukacyjne

II UCZESTNICY I WARUNKI PROCESU EDUKACYJNEGO

- 1 Odbiorca programu
- 2 Nauczyciele korzystający z programu
- 3 Warunki lokalowo-organizacyjne
- 4 Niezbędne wyposażenie pracowni w środki techniczne

III CELE NAUCZANIA I ZAKŁADANY POZIOM OSIĄGNIĘĆ

- 1 Nadrzędne cele nauczania i zadania edukacji
- 2 Cele kształcenia - wymagania ogólne
- 3 Treści nauczania - wymagania szczegółowe
- 4 Zakładany poziom osiągnięć ucznia

IV PODZIAŁ TREŚCI NAUCZANIA NA KLASY

- 1 Zakres materiału - I klasa gimnazjum
  - a Funkcje komunikacyjne
  - b Zakres tematyczny i leksykalny
  - c Konstrukcje zdaniowe
  - d Zakres materiału gramatycznego

- 2 Zakres materiału - II klasa gimnazjum
  - a Funkcje komunikacyjne
  - b Zakres tematyczny i leksykalny
  - c Konstrukcje zdaniowe
  - d Zakres materiału gramatycznego
- 3 Zakres materiału - III klasa gimnazjum
  - a Funkcje komunikacyjne
  - b Zakres tematyczny i leksykalny
  - c Konstrukcje zdaniowe
  - d Zakres materiału gramatycznego

V PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW – METODY I TECHNIKI NAUCZANIA

- 1 Style uczenia się
- 2 Metody nauczania
  - a Metoda komunikacyjna
  - b Metoda audiolingwalna
- 3 Techniki nauczania sprawności językowych
  - a Rozwój sprawności rozumienia ze słuchu
  - b Rozwój sprawności mówienia, reagowania językowego i interakcji
  - c Rozwój sprawności czytania
  - d Rozwój sprawności pisania i przetwarzania tekstu
- 4 Inne techniki pracy
  - a Nauka przez zabawę - gry i zabawy językowe
  - b Nauka przez piosenkę
  - c Projekty
  - d Techniki teatralne
  - e Nauka z wykorzystaniem technik multimedialnych
    - Internet
    - Programy komputerowe
    - Tablice interaktywne
    - Wideo/DVD
  - f Struktura lekcji
    - Rozgrzewka językowa
    - Sprawdzenie pracy domowej
    - Prezentacja materiału
    - Ćwiczenia wdrażające
    - Zastosowanie języka
- 5 Warto wprowadzić w życie
  - Aranżacja wnętrza
  - To już potrafię
  - Kontrakt pierwszym krokiem

ku autonomii

- Moje portfolio i samoocena

- Angielski na angielski

- To zapamiętałem

- Klinika Języka

6 Formy pracy

7 Materiały nauczania i niezbędne środki

dydaktyczne

a Materiały nauczania

b Środki dydaktyczne

VI SPRAWDZANIE EFEKTÓW NAUCZANIA

- 1 Sposób dokumentowania przebiegu i efektów nauczania**
  - a Raport Postępów Ucznia
  - b Wewnętrzny Arkusz Ocen Końcowych
- 2 Skala ocen**
- 3 Metody pomiaru osiągnięć uczniów – obserwacja i diagnozowanie**
  - a Sposób sprawdzania efektów nauczania
    - Sposób sprawdzania rozwoju sprawności językowych
    - Sposób sprawdzania wiedzy o zagadnieniach kulturowych
    - Sposób sprawdzania znajomości słownictwa i gramatyki
  - b Testy Otwarte jako czynnik motywacyjny dla nauczyciela i ucznia
    - Co kryje się za nazwą Test Otwarty
    - Cele Testów Otwartych
    - Jaki test można nazwać Testem Otwartym
    - Jak często przeprowadzać Test Otwarty
    - Korzyści dla ucznia wynikające z rozwiązywania Testów Otwartych
    - Korzyści dla nauczyciela wynikające z rozwiązywania Testów Otwartych
    - Jak sprawdzać i oceniać Testy Otwarte
  - c Testy Końcowe
  - d Kierowany System Kredytów
    - Podstawy
    - Cele
    - Założenia
    - Proponowane przypisanie ocen kredytom w skali roku szkolnego
    - Indywidualne Moduły Nauki
    - Grupowe Moduły Nauki
    - Grafiki Aktywności i Kredytów Ucznia
    - Karta Aktywności i Kredytów Ucznia
    - Jak modyfikować grafik aktywności i wartości kredytowych
    - Przewidywane korzyści dla ucznia
    - Przewidywane korzyści dla nauczyciela

- Przewidywane zadania nowego typu stojące przed nauczycielem
- Uwagi końcowe

3 Kontrola i ocena – wskazówki

metodyczne

- a Negocjowanie oceny
- b Nagradzanie a motywacja
- c Ocenianie a diagnoza
- d Metodyczna samoocena pracy nauczyciela

VII JAK MODYFIKOWAĆ PROGRAM

VIII SŁOWNIK POJĘĆ

IX BIBLIOGRAFIA

I ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

1 Podstawy programu

Prezentowany program oparty jest na podstawie programowej dla języka obcego dla III etapu edukacyjnego, poziom III.1 – na podbudowie wymagań dla II etapu edukacyjnego, zapisanej w *Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej, z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* i opublikowanej w Dzienniku Ustaw nr 4 poz.17, z dn. 15.01.2009 r.

2 Koncepcje pedagogiczne

Nauczanie młodzieży stawia przed nauczycielami szczególnie wymagania profesjonalnego przygotowania programów nauczania i pełnej świadomości występujących w tym procesie zjawisk.

Program został opracowany z myślą o uczniach o zróżnicowanym poziomie uzdolnień, kontynuujących naukę rozpoczętą w klasach młodszych.

Zakładamy, że szeroko rozumiana indywidualizacja procesu nauczania pozwoli każdemu uczniowi osiągnąć optymalne dla niego cele. Wykluczamy z procesu dydaktycznego pojęcia "słaby" czy też "dobry uczeń". Staramy się określić próg możliwości każdego ucznia niezależnie, i do niego dostosować formy pracy i cele edukacyjne.

Obecny program zwraca szczególną uwagę na stopień zaawansowania uczniów oraz ich wiek, które implikują niejako konieczność wprowadzenia zakresów tematycznych i technik pracy

z uczniami gimnazjum innych niż te, które były praktykowane na wcześniejszych etapach edukacyjnych.

W niniejszym opracowaniu wykorzystujemy między innymi doświadczenia zdobywane systematycznie w trakcie szkoleń i warsztatów metodycznych organizowanych przez wydawnictwo Pearson Longman, w tym głównie spotkań z autorami najnowszych podręczników do nauki języka angielskiego oraz autorami wyznaczającymi kierunki rozwoju metodyki w świecie. Wydawnictwo Pearson Longman systematycznie kreuje światowe standardy edukacyjne i, co ważne dla polskiego odbiorcy, są one spójne z kierunkiem przeobrażeń

związanych z reformą szkolnictwa wprowadzoną przez MEN.

3 Wyróżniki programu

Tematyka szczególnie nas interesująca to zagadnienia autonomii w nauczaniu, dostosowanie metod nauczania i programów do indywidualnych oczekiwań i możliwości uczniów, diagnozowanie kompetencji językowej uczniów, systemy oceniania, systemy motywacyjne, nauczanie uczniów z problemami w przyswajaniu wiedzy, a także uczniów o podwyższonym progu możliwości. Program wprowadza nowatorskie rozwiązania we wszystkich wymienionych obszarach zagadnień.

a/ Wprowadzenie rozwiązań metodycznych pobudzających zaangażowanie ucznia

Niniejszy program wprowadza propozycje rozwiązań metodycznych, których celem jest wykształcenie zachowań sprzyjających przyswajaniu języka, uwrażliwienie ucznia na język angielski spotykany w życiu codziennym, pobudzenie zainteresowania ucznia nauką języka angielskiego oraz przejęcie odpowiedzialności za proces uczenia się i kierowanie nim.

b/ Diagnozowanie, ocena i samoocena – ocena opisowa i Kierowany System Kredytów

Program wprowadza ocenę opisową i ciekawą, naszym zdaniem, propozycję systemu diagnozowania i systemu motywacyjnego, zwanego przez nas Kierowanym Systemem Kredytów.

II UCZESTNICY I WARUNKI PROCESU EDUKACYJNEGO

1 Odbiorca programu

Niniejsze opracowanie jest uniwersalną propozycją programową dla gimnazjów. Program kierowany jest do nauczycieli prowadzących zajęcia z uczniami kontynuującymi naukę języka angielskiego, dyrektorów gimnazjów publicznych, jak również do dyrektorów niepublicznych placówek oświatowych.

2 Nauczyciele korzystający z programu

Z programu naszego korzystać mogą nauczyciele języka angielskiego o kwalifikacjach określonych przez MEN. Zakładamy jednocześnie, że nowatorskie rozwiązania, jakie proponujemy, znajdą zwolenników także wśród nauczycieli innych języków i innych przedmiotów.

3 Warunki lokalowo-organizacyjne

Program może być realizowany w wydzielonej, typowej sali lekcyjnej. Sala winna być wyposażona w ławki i krzesła. W sali powinno znaleźć się też miejsce do wyeksponowania projektów wykonanych przez uczniów.

4 Niezbędne wyposażenie pracowni w środki techniczne

Zajęcia z nowożytnego języka obcego powinny być prowadzone w odpowiednio wyposażonej sali. Wśród niezbędnych pomocy powinny znaleźć się słowniki, pomoce wizualne, odtwarzacz płyt CD, komplet płyt do nauczania. Zalecany jest też dostęp do komputerów z łączem internetowym. Pracownia może być wyposażona również w nowoczesne środki techniczne, takie jak: tablica interaktywna, rzutnik multimedialny. W przypadku stosowania technik multimedialnych można wykorzystać pracownię komputerową.

III CELE NAUCZANIA I ZAKŁADANY POZIOM OSIĄGNIĘĆ

1 Nadrzędne cele i zadania edukacji

Celem nauczania jest zapewnienie uczniom w wieku gimnazjalnym zorganizowanej formy nauki języka angielskiego, a tym samym stworzenie im właściwych warunków rozwoju, wyposażenie uczniów w narzędzia niezbędne do zrozumienia obecnego świata oraz wypracowanie umiejętności funkcjonowania w społeczności Unii Europejskiej.

Nadrzędnym celem nauczania jest wytworzenie kompetencji językowej i komunikacyjnej,

umożliwiającej porozumiewanie się w języku angielskim oraz przygotowanie ucznia do wykorzystywania języka angielskiego w sytuacjach życiowych. Program zakłada, że uczeń zdobędzie umiejętność rozumienia wypowiedzi rozmówcy, a także samodzielnego formułowania wypowiedzi. Istotnym celem edukacyjnym jest również poznanie kultury i spraw życia codziennego kraju nauczanego języka.

Zadania edukacji w zakresie nauki języka obcego uwzględniają:

- rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości językowe, między innymi przez pozytywną informację zwrotną dotyczącą indywidualnych umiejętności lingwistycznych
- dalsze wdrażanie uczniów do samodzielności w procesie uczenia się języka obcego
- zapewnienie dostępu do materiałów autentycznych
- zapewnienie uczniom maksimum kontaktu z językiem obcym, między innymi przez wymianę ze szkołami w innych krajach lub uczestnictwo w programach międzynarodowych
- zapewnienie uczniom możliwości stosowania języka jako narzędzia przy wykonywaniu zespołowych projektów, zwłaszcza interdyscyplinarnych
- dalsze rozwijanie w uczniach postawy ciekawości, otwartości i tolerancji wobec innych kultur.

Niniejszy program prezentuje zakres materiału gramatycznego i semantycznego oraz określa podstawowe umiejętności językowe, jakie uczeń powinien opanować w ciągu trzech lat nauki.

2 Cele kształcenia – wymagania ogólne:

I. Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

II. Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie proste, krótkie wypowiedzi ustne

artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

III. Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

IV. Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub w formie prostego tekstu, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

V. Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

3 Treści nauczania – wymagania szczegółowe

1. Uczeń posługuje się podstawowym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie następujących tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania);
- 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
- 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- 6) żywność (np. artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowywanie, lokale gastronomiczne);

- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, hotel, informacja turystyczna, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
- 11) zdrowie (np. higieniczny tryb życia, samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, uzależnienia);
- 12) nauka i technika (np. odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa podstawowych urządzeń technicznych i korzystanie z nich, technologie informacyjno-komunikacyjne);
- 13) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe);
- 14) życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość);
- 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.

2. Uczeń rozumie ze słuchu proste, krótkie, typowe wypowiedzi (np. instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) reaguje na polecenia;
- 2) określa główną myśl tekstu;
- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencję nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np. czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

3. Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np. napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):

- 1) określa główną myśl tekstu;

- 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np. nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
- 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
- 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

4. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
- 6) przedstawia opinie innych osób;
- 7) przedstawia intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
- 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

5. Uczeń tworzy krótkie, proste i zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np. notatka, ogłoszenie, zaproszenie, pozdrowienia, życzenia, wiadomość, ankieta, pocztówka, e-mail, opis, krótki list prywatny):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- 2) opisuje wydarzenia życia codziennego;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- 5) wyraża i uzasadnia swoje poglądy, uczucia;
- 6) przedstawia opinie innych osób;
- 7) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 8) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
- 9) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

6. Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, wita się i żegna, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
- 3) stosuje formy grzecznościowe;
- 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. wymiana zakupionego towaru);
- 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
- 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;
- 9) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
- 10) prosi o radę i udziela rady;
- 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
- 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie (sprecyzowanie) tego, co powiedział rozmówca.

7. Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np. e-mail, wiadomość, pocztówka, krótki list prywatny) w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np. przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia (np. wypełnia formularz);
- 3) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np. uzgadnianie formy spędzania czasu);
- 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
- 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje

i życzenia innych, zgadza się, sprzeciwia się;

- 7) wyraża swoje emocje (np. radość, niezadowolenie, zdziwienie);
- 8) prosi o radę i udziela rady;
- 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprasiny.

8. Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np. wykresach, mapach, symbolach,

I klasa gimnazjum

piktoqramach), audiowizualnych (np. filmach, reklamach) oraz tekstach obcojęzycznych;

- 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym.
  - 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.
9. Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).
10. Uczeń współdziała w grupie, np. uczestniczy w lekcyjnych i pozalekcyjnych językowych pracach projektowych.
11. Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów elektronicznych, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
12. Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty) i strategie kompensacyjne (np. zastąpienie innym wyrazem, opis, środki niewerbalne), w przypadku gdy nie zna lub nie pamięta wyrazu.
13. Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

4 Zakładany poziom osiągnięć

ucznia

Sformułowane w języku wymagań ogólnych cele kształcenia oraz sformułowane w języku wymagań szczegółowych treści nauczania i oczekiwane umiejętności uczniów dotyczą ucznia przeciętnego. Zakładamy, że uczniowie wykazujący duże zainteresowanie nauką języka lub mający podwyższony próg możliwości są w stanie osiągnąć większą kompetencje językową.

IV

PODZIAŁ TREŚCI NAUCZANIA NA KLASY

1 Zakres materiału –

a/ Funkcje komunikacyjne

- Podawanie danych osobowych (wiek, kraj, narodowość, zawód, adres, zyciorys):
I was born on 23rd August ...
- Określanie i porównanie cech przedmiotów i substancji: *a plain shirt, cold ice.*
- Określanie stosunków ilościowych: *There are some oranges on the plate., I can see a group of people.*
- Określanie i porównanie cech osób (części ciała, wygląd, cechy charakteru):
She is the most beautiful girl in our street.
- Określanie posiadania i przynależności:
The bike is mine., Is it yours?
- Określanie stosunków interpersonalnych i pokrewieństwa: *She is Peter's girlfriend.*
- Opisywanie miejsca i położenia: *Go straight ahead., The bus station is on the left.*
- Wyrażanie ruchu i kierunku: *He went out of the room.*
- Wyrażanie stosunków czasowych:
  - punkt w czasie: *It's nine thirty a.m., I was born on 23rd August.*
  - częstotliwość czynności: *every day*
  - trwanie w czasie:
I was reading when ...
I will come back at 5 p.m.
He hasn't eaten breakfast today.
  - warunek: *If we sell the old car we'll buy a new one.*
- Wyrażanie upodobania, preferencji:

I'd prefer ..., I enjoy ..., I'd rather ...

- Określanie umiejętności, kompetencji: *How many African countries can you name?*
- Wyrażanie możliwości, możliwości: *You can change anything in your room. Where can you get the books you need?*
- Wyrażanie konieczności i zakazu: *I must get in touch with him right now., Don't go there., You mustn't go there.*
- Wyrażanie prośby, życzenia: *Could I look at your magazine, please?*
- Składanie propozycji: *Would you like a sandwich? Help yourself., Suit yourself., Shall we go ...? Why don't we ...?, Let's ..., Why not?, Are you coming with us?*
 - przyjęcie propozycji: *That sounds great.*
 - odrzucenie propozycji: *No, thanks. I'm fine.*
- Wyrażanie sugestii, dawanie rad: *You should / shouldn't ..., Never take much money with you.*
- Wyrażanie własnych uczuć i postawy wobec zjawisk:
 - ocena pozytywna i negatywna: *Excellent., It's wrong., That's cool!, That's not fair., That would be great., That sounds great!, Good idea.*
 - zgoda, niezgoda: *I'm afraid I can't., Sure.*

Go ahead., Certainly., Fine.

- radość, zadowolenie: *I'm glad to hear that.*
- zdziwienie: *I don't believe it!, That's strange., Really?*
- irytacja, złość: *I don't care. It's a load of rubbish!, Shut up!, What on earth is going on?, Don't be silly!*
- ból, cierpienie: *What a terrible toothache!*
- Rozpoczynanie, podtrzymywanie, kończenie rozmowy: *What's the matter? What's going on?, Guess what!, Would you like ...?, How do you like ...? Go on!, Just a minute., Can you hang on a minute?, What do you mean?, Well, I must go., Phone me tonight.*
- Zwroty grzecznościowe:
 - powitanie: *Hi! How's it going?, Hi, there!*
 - pożegnanie: *See you later!, See you tomorrow., Have a good trip.*
 - podziękowanie: *Thank you very much. Your're welcome., Thanks for everything.*
 - przeprosiny: *Sorry I'm late., I'm awfully sorry.*
 - pytanie o drogę, kierunek: *Excuse me, can you tell me the way to ...?, Is it far?*

b/ Zakres tematyczny i leksykalny

Zakres tematyczny	Sytuacje, funkcje komunikacyjne	Materiał leksykalny
Człowiek	Podawanie danych osobowych: - wypełnianie kwestionariusza (dane osobowe, zainteresowania) Moje życie: - opowiadanie o sobie - pisanie krótkiego życiorysu - wyrażanie swoich marzeń Opisywanie i porównanie osób: - porównywanie różnych typów urody i stylów mody - porównywanie typów osobowości - wyrażanie opinii o ludziach, strojach - wyrażanie prośby, podziękowania, przeprosin	Dane osobowe Wydarzenia przeszłe Wygląd zewnętrzny, ubrania Upodobania Cechy charakteru
Dom	Moje mieszkanie, mój dom -opisywanie pomieszczeń i ich wyposażenia	Nazwy pomieszczeń i sprzętów domowych

Szkoła	<p>Rozmowa o przedmiotach nauki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pytanie o przedmioty, zainteresowania - wyrażanie opinii <p>Rozmowa o zasadach i regułach zachowania</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyrażanie konieczności, zakazu - pytanie o pozwolenie - przeproszanie i dziękowanie - oferowanie pomocy 	Nazwy przedmiotów szkolnych Zwroty grzecznościowe
Praca	<p>Podjęcie pracy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dawanie rad, pytanie o radę - podejmowanie decyzji - określanie wymagań (obowiązki, godziny pracy itp.) - powitania i pożegnania 	Nazwy czynności Praca i zawody
Życie rodzinne i towarzyskie	<p>Prezentacja członków rodziny</p> <p>Jak zorganizować sobie codzienne czynności i obowiązki:</p> <ul style="list-style-type: none"> - układanie harmonogramu dnia - określanie zajęć i czasu - projektowanie i opisywanie miejsca do pracy - opisywanie niezbędnych przedmiotów <p>Rozmowa o sposobie spędzania czasu wolnego (<i>leisure activities</i>):</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisywanie ulubionych zajęć i pytanie kolegów o ich preferencje <p>Planowanie weekendu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapraszanie, przyjmowanie i odrzucanie zaproszeń - określanie najbliższych planów - podejmowanie decyzji 	Członkowie rodziny Obowiązki domowe Czas, godziny Zainteresowania, hobby
Żywność	<p>Jedzenie poza domem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nazywanie i zamawianie różnych potraw - pytanie o cenę i płacenie - nazywanie i opisywanie punktów gastronomicznych - porównywanie zwyczajów związanych z jedzeniem w kraju i za granicą - podawanie prostego przepisu kulinarnego - wyrażanie swoich upodobań w odniesieniu do jedzenia i picia 	Jedzenie Punkty gastronomiczne
Zakupy i usługi	<p>Robienie zakupów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustalanie listy zakupów i rodzajów sklepów, w których można je nabyć - rozmawianie o kupowaniu prezentów 	Nazwy sklepów Towary
Podróżowanie i turystyka	<p>Zwiedzanie z planem miasta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - określanie kierunków świata - określanie położenia miejsc i obiektów - pytanie o kierunek i informowanie o drodze do... <p>Wędrówki po świecie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyszukiwanie i uzupełnianie informacji o krajach i narodach - opowiadanie o słynnych podróżnikach 	Nazwy miast i miejsc Kierunki Pory dnia, roku, miesiące Liczebniki porządkowe Nazwy państw i narodowości Podróże Historia

	<ul style="list-style-type: none"> - porównywanie warunków pogodowych w różnych krajach - opisywanie przyrody Fakty z historii świata: <ul style="list-style-type: none"> - ustalanie chronologii wydarzeń - wyrażanie opinii - wyrażanie uczuć i emocji 	
Kultura	Podawanie krótkich informacji o życiu znanych ludzi Rozmowa o zainteresowaniach: <ul style="list-style-type: none"> - opowiadanie o ulubionych zespołach muzycznych i piosenkarzach - wyrażanie opinii o filmach, muzyce... - wyrażanie pragnień Wybieranie interesujących pozycji z programu telewizyjnego	Sztuka Biografie Muzyka i zespoły muzyczne Program telewizyjny
Sport	Rozmowa o zainteresowaniach: <ul style="list-style-type: none"> - opowiadanie o ulubionych sportowcach 	Sport
Zdrowie	Jak zachować zdrowie: <ul style="list-style-type: none"> - nazywanie chorób i dolegliwości - wyrażanie sugestii, co należy, a czego nie należy robić - wyrażanie warunku Trudne sytuacje: <ul style="list-style-type: none"> - prośenie o pomoc - wyrażanie bólu, strachu, współczucia 	Zdrowie, choroby, zranienia Części ciała
Nauka i technika	Rozmowa telefoniczna Przekazanie wiadomości w Internecie Osiągnięcia w technice: <ul style="list-style-type: none"> - przedstawianie wynalazków i ich autorów - pytanie o datę - prognozowanie przyszłości - wyrażanie warunku 	Telefon Komputer Środki transportu Nauka i technika Daty
Świat przyrody	Słuchanie prognozy pogody Porównywanie pogody w różnych porach roku	Pogoda Przyroda Pory roku Nazwy miesięcy
Życie społeczne	Informacje z artykułów prasowych Pisanie listów	Środki masowego przekazu
Elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.	Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych, takie jak: codzienne życie nastolatków w Wielkiej Brytanii i USA, znane miejsca w Londynie, np. the Science Museum, the London Eye, Wembley Stadium, podstawowe informacje na temat części Wielkiej Brytanii (np. Irlandia, Walia), życie imigrantów w Londynie, restauracje w Londynie i Nowym Jorku, gwiazdy sportu; elementy wiedzy o świecie, takie jak: tradycyjne stroje, tańce i domy, interesujące miejsca, organizacje międzynarodowe, np. European Union Youth Orchestra; elementy wiedzy o Polsce, takie jak znane postaci, np. Marek Kamiński, Janek Mela	

c/ Konstrukcje zdaniowe

- Konstrukcje: *There is some ...*,
There are some ..., *Are there any ...?*
- Konstrukcja *be + going + to*: *Where are you going to spend next weekend?*
- Konstrukcja *like / hate / (don't) mind / prefer + gerund*: *She hates reading.*, *I prefer swimming.*,
Do you mind skiing?
- Zdania złożone zawierające zdania przydawkowe definiujące:
  - z zaimkiem względnym *who, that, which, where*: *I met the man who said he knew my parents.*, *The car which we bought is a silver Peugeot.*, *The noise they made woke me up.*
It's near the place where I live.
  - bezzaimkowe: *I can't remember the title of the book you borrowed me.*
- Zdania w trybie rozkazującym: *Don't forget that ...*, *Bring your French books.*
- Pytania *wh-question*: *What are you reading?* *Where does she live?*
- Zdania złożone zawierające zdanie okolicznikowe czasu: *When I grow older I'll never eat spinach.*
- Zdania w stronie biernej: *That chair is made of wood.*, *Our house was built before the second World War.*
- Zdania złożone zawierające zdania warunkowe: *I'm sure your mother will be angry if you don't make up your bed now.*, *If I were you, I wouldn't do it.*
- Zdania z operatorem *will*: *I will / I'll take a photo.*, *It will not / won't be long.*, *Will he be all right?*, *Yes, he will.*, *No, he won't.*
- Zdania z czasownikiem modalnym *should*: *We should take him to the hospital.*, *What should they do?*,
Should we ...?, *Yes, we should.*,
No, we shouldn't.
- Konstrukcja *would like / prefer + bezokolicznik + to*: *I'd like / prefer to go swimming.*
- Konstrukcja *would rather + bezokolicznik*:

I'd rather go to the cinema.

- Zdania z czasownikiem *have / has + to*:
She has / had to tidy up., *I don't / didn't have to ...*, *Do / Did you have to ...?*, *Yes, I do / did.*,
No, I don't / didn't.

d/ Zakres materiału gramatycznego

• Czasy

czasy: Simple Present, Present Continuous,
Simple Past w rozszerzonym zakresie

- czynności trwające stale lub powtarzające się:
He goes to work at 6 a.m.

czas Present Continuous wyrażający:

- czynność zaplanowaną, która będzie miała miejsce w najbliższej przyszłości: *I am having dinner with John tonight.*
- czynność trwającą przez pewien czas w teraźniejszości: *I'm working for my maths exam next Friday.*

porównanie czasów Present Continuous i Simple Present: *Jack lives in Brighton but at the moment he's staying in Liverpool.*

czas Present Perfect określający:

- czynność, która się właśnie wydarzyła i jej skutek jest widoczny teraz lub czynność, która wydarzyła się niedawno, ale brak dokładnej informacji kiedy: *I have lost the key.*, *The rain has stopped.*

czas Future Simple wyrażający:

- stan lub czynność przyszłą, uważaną za czynność niezależną od woli człowieka, lecz wynikającą z okoliczności zewnętrznych:
I will be sixteen tomorrow.
- przewidywanie: *It will be a sunny day tomorrow.*
- decyzję: *I'll go and get help.*

czas Past Continuous określający:

- czynność, która trwała w przeszłości przez pewien czas: *The monkey was watching the visitors.*
- czynność, która trwała w danym momencie w przeszłości, gdy miało miejsce inne zdarzenie: *When I was walking back from the cinema I met old Mrs Gibson.*

- Zdania z czasownikiem modalnym *can / can't* wyrażające:
  - pytanie o pozwolenie: *Can we move the furniture around?*
  - pozwolenie / zakaz: *You can do it if you like., No, you can't.*
- Zdania z czasownikiem modalnym *would*:
  - wyrażające życzenie, chęć: *I would like to be an actor.*
  - wyrażające preferencje: *I would prefer / I'd prefer to ..., I would rather / I'd rather ...*
- Zdania z czasownikiem modalnym *must / mustn't* wyrażające:
  - zakaz: *You mustn't play loud music after ten.*
  - polecenie, nakaz, regułę: *You must be quiet after 10.30.*
- Zdania z czasownikiem modalnym *should / shouldn't* wyrażające:
  - radę: *He should study harder if he wants to pass his exam.*
  - zobowiązanie, nakaz: *You shouldn't be late for the meeting.*
- **Rzeczownik**
  - rzeczowniki policzalne (*countable nouns*)
  - rzeczowniki niepoliczalne (*uncountable nouns*)
  - rzeczowniki występujące tylko w jednej formie: *tea, people, health*
  - rzeczownik odczasownikowy: *swimming, diving*
- **Przedimek**
  - przedimek nieokreślony *a / an*: *a huge sky-scraper, an interesting event*
  - przedimek określony *the*: *the book you gave me*
  - przedimek zerowy (brak przedimka): *people, information*
- **Zaimek osobowy**
  - forma dopełnienia: *me, you, him, her, it, us, them*

II klasa gimnazjum

- zaimki dzierżawcze: *mine, yours, his, hers, its, ours, theirs*
- **Czasownik**
  - czasowniki
  - czasowniki specjalne (operatory): *was / were, did, have / has*
  - czasowniki frazowe (*phrasal verbs*): *call at,*

care for, come in, hold on, go on, look for, look after, pick up, ring up, turn on / off

formy czasu Simple Past (2nd form):

- regularne: *smile + -ed = smiled, start + -ed = started, cry + -ed = cried,*
- nieregularne: *begin - began, write - wrote, go - went*

forma imiesłowu biernego (3rd form):

- write - written, go - gone*
- regularne: *smile + -ed = smiled, start + -ed = started, cry + -ed = cried,*
- nieregularne: *begin - begun, write - written, go - gone*
- forma imiesłowu czynnego (*gerund*): *write + -ing = writing*

- **Przysłówek**

- tworzenie przysłówków od przymiotników:
  - regularne: *angry + -ly = angrily, slow + -ly = slowly*
  - nieregularne: *good - well, fast - fast*
- częstotliwości: *ever, never*
- stopnia: *very much, a lot, at all*

- **Przymiotnik**

- określający miary: *fast, heavy, high, long, wide*
- stopniowanie przymiotników: przymiotniki jedno- i dwusylabowe: *big - bigger - the biggest*
- niektóre formy nieregularne: *far - further - furthest*
- przymiotniki trzysylabowe i dłuższe: *frightening - more frightening - the most frightening*

- **Liczebnik**

- liczebniki główne
- liczebniki porządkowe: *1st - first, 2nd - second, 3rd - third, 4th - fourth, 5th - fifth, ...*

- **Przyimek**

- miejsca: *under, above, on the left / right, near*
- czasu: *before, after*

- **Spójnik**

- *but, so, because, when, while, since, for*

2 Zakres materiału –

a/ Funkcje komunikacyjne

- Podawanie danych osobowych (imię i nazwisko, wiek, kraj, narodowość, zawód, adres): *My father's name is ..., He's forty., He comes from Poland., He is Polish., He is a computer operator., He lives in ...*

- Określanie i porównanie cech przedmiotów i substancji: *the worst of all, Do you know what animal is the biggest in the world?, A sponge is soft.*
- Określanie stosunków ilościowych: *a couple of people, a school of fish, several minutes*
- Określanie i porównanie cech osób (wygląd, cechy charakteru i usposobienia): *Who is an extrovert?, He seems bright and inventive.*
- Określanie posiadania i przynależności: *That book doesn't belong to me.*
- Określanie stosunków interpersonalnych i pokrewieństwa: *They are close friends.*
- Opisywanie miejsca i położenia: *How far is ...?*
- Wyrażanie ruchu i kierunku: *He jumped into the water.*
- Wyrażanie stosunków czasowych:
  - podawanie godziny, dnia tygodnia, miesiąca, pory roku
  - częstotliwość czynności: *from time to time*
  - trwanie w czasie (czynność ciągła i prosta): *I've been waiting for you since morning., I had cooked dinner before she came back home.*
  - czynność w różnych aspektach czasu (teraźniejsza, przeszła, przyszła): *We have been watching TV for two hours., He had managed to clean his room before his mother came back.*
  - warunek: *You'll be late unless you hurry up., I would change my room if I earned some money.*
- Wyrażanie upodobania, preferencji: *I'm fond of ..., I'm interested in ..., I'm keen on ..., I'd rather...*
- Określanie umiejętności, kompetencji: *He is a good surfer.*
- Wyrażanie możliwości, możliwości: *You can have it if you like., You may go.*
- Wyrażanie obietnicy: *I promise ..., That's a deal.*
- Wyrażanie propozycji: *Do you fancy coming / an ice-cream?*
- Wyrażanie opinii: *I think ..., I'm sure ..., I believe ...*
- Wyrażanie konieczności, zakazu: *You mustn't drive so fast., Do you have to ...?*
- Wyrażanie prośby, życzenia: *Can you do me a favour?, Tea for me, please., No coffee for me, thank you.*
- Składanie propozycji: *Let's have a picnic, shall we?*
- Wyrażanie sugestii, dawanie rad: *You ought to ask him again., If I were you I would tell the truth.*
- Wyrażanie własnych uczuć i postawy wobec zjawisk:
  - ocena pozytywna i negatywna: *It's a disaster.*
  - zgoda, niezgoda: *Sure., No problem., I'm afraid it's not possible.*
  - zadowolenie, radość: *Yum!, Brilliant!, How wonderful!*
  - irytacja, złość: *Silly me!, Clear off!, Shut up!, I'm fed up with it.*
  - zdziwienie: *That's odd.*
  - obawa, strach: *You frightened me.*
  - współczucie: *Poor you., Hard luck.*
- Rozpoczynanie, podtrzymywanie, kończenie rozmowy: *Come and meet ..., Do you remember me?, How are things?, I see what you mean., So?, Guess what?, Is that clear?, I was wondering ..., To start with ..., Go ahead., Maybe.*
- Zwroty grzecznościowe:
  - powitanie: *How is it going?, How are you feeling?*
  - pożegnanie: *Take care., Write soon.*
  - podziękowanie: *Thanks a lot. That's OK. / Forget it.*
  - przeprosiny: *Sorry to keep you waiting., That's my fault.*
  - życzenia: *Have a nice time! Good luck with ...*
  - pytanie o drogę, kierunek: *Could you tell me the way ...? How far is ...?*

b/ Zakres tematyczny i leksykalny

Zakres tematyczny	Sytuacje, funkcje komunikacyjne	Materiał leksykalny
-------------------	---------------------------------	---------------------

Człowiek	<p>Weryfikacja informacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wypełnianie kwestionariuszy - pytanie o dane osobowe - określanie upodobania, umiejętności - wyrażanie oczekiwań <p>Określanie charakteru:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nazywanie typów osobowości i ich cech - wyrażanie opinii o ludziach - wyrażanie zadowolenia, niezadowolenia <p>Wyrażanie zainteresowania</p>	<p>Dane osobowe</p> <p>Charakter i usposobienie</p> <p>Uczucia</p> <p>Zainteresowania, hobby</p>
Dom	<p>Jak ludzie mieszkają:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawienie różnych rodzajów domów - opisywanie domu i otoczenia 	<p>Dom</p> <p>Ogród</p> <p>Otoczenie</p>
Szkoła	<p>Organizowanie szkolnej uroczystości</p> <ul style="list-style-type: none"> - zgłaszanie propozycji - ocenianie projektu - zgadzanie się lub sprzeciwianie 	<p>Życie szkoły</p> <p>Dyskusowanie</p>
Praca	<p>Planowanie pracy na wakacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - sposoby zarabiania własnych pieniędzy - wyrażanie zamiaru - określanie przyszłych planów 	<p>Praca</p>
Życie rodzinne i towarzyskie	<p>Planowanie wspólnego wyjścia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapraszanie, przyjmowanie i odrzucanie zaproszeń - podejmowanie decyzji <p>Opisywanie różnych tradycji świątecznych</p>	<p>Zapraszanie</p> <p>Święta</p>
Żywnienie	<p>Planowanie przyjęcia:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ustalanie potrzebnych artykułów spożywczych - ustalenie ilości i przedstawienie typowych opakowań 	<p>Artykuły spożywcze</p> <p>Opakowania</p>
Zakupy i usługi	<p>Kupowanie, rozmowy w sklepie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyrażanie własnych preferencji - pytanie o pozwolenie - wyrażanie zadowolenia i dezaprobaty - pytanie o rozmiar, cenę - określanie ilości 	<p>Zakupy, pieniądze</p>
Podróżowanie i turystyka	<p>Orientacja w mieście i terenie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pytanie o kierunek - poinformowanie o drodze do... - prezentacja ciekawych miejsc w okolicy <p>Poznawanie kultur świata:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznawanie i opisywanie zabytków - określanie dat i wydarzeń z historii świata <p>Planowanie podróży:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rezerwacja hotelu - omówienie różnych środków transportu - wyrażanie gotowości, chęci 	<p>Miejsca, kierunki</p> <p>Nazwy państw i narodowości</p> <p>Historia</p> <p>Podróże</p> <p>Sposoby podróżowania</p>

Kultura	<p>Wyrażanie opinii o książkach, filmach, muzyce...</p> <ul style="list-style-type: none"> - czytanie biografii - czytanie fragmentów z literatury angielskiej - opisywanie obrazów - rozmawianie o filmach - wyrażanie emocji, opinii - układanie i opowiadanie historyjek <p>Czytanie informacji z artykułów prasowych</p>	<p>Literatura i gatunki literackie</p> <p>Biografie</p> <p>Sztuka malarska</p> <p>Filmy</p> <p>Prasa, radio, telewizja</p>
Sport	<p>Rozmowa o różnych dyscyplinach sportu</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozpoznawanie sprzętu używanego w różnych dyscyplinach sportowych 	<p>Nazwy dyscyplin sportowych</p> <p>Sprzęt sportowy</p>
Zdrowie	<p>Jak się odżywiamy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisywanie dobrych i złych nawyków - opisywanie różnych diet i sposobów odżywiania się - proszenie o radę i dawanie rad - podawanie przyczyny - wyrażanie opinii 	<p>Zdrowie, choroby</p> <p>Zdrowa żywność</p>
Nauka i technika	<p>Rozmowa telefoniczna</p> <p>Przekazanie wiadomości w Internecie</p> <p>Czytanie instrukcji obsługi prostych urządzeń technicznych</p>	<p>Telefon, komputer</p> <p>Środki komunikacji</p> <p>Korzystanie z urządzeń technicznych</p>
Świat przyrody	<p>Poznawanie dzikiej przyrody:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisywanie przykładów różnych systemów biologicznych w świecie - opisywanie ciekawych miejsc - wyrażanie ciekawości - poznawanie zwierząt zagrożonych wyginięciem <p>Warunki życia zwierząt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisywanie warunków hodowli - wyrażanie aprobaty, dezaprobaty - wyrażanie współczucia i oczekiwań 	<p>Przyroda świata</p> <p>Zwierzęta</p> <p>Zagrożenie i ochrona środowiska</p>
Życie społeczne	<p>Przemoc wobec innych:</p> <ul style="list-style-type: none"> - relacjonowanie minionych zdarzeń - proponowanie pomocy - przyjęcie i odrzucenie pomocy - wyrażanie wdzięczności, podziękowania 	<p>Przestępczość</p>
Elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.	<p>Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych, takie jak: słynne postaci np. David Copperfield, znane miejsca np. Norwich, Chicago, Los Angeles, znane powieści np. Buszujący w zbożu, Przemięło z wiatrem, Wieka Brytania jako społeczeństwo wielokulturowe, idea 'gap year', spędzanie wolnego czasu i wakacji; elementy wiedzy o świecie, takie jak: szkolnictwo, słynne postaci (np. Frida Kahlo, Alexander Fleming, Ludwig van Beethoven), interesujące potrawy, miejsca (np. Meksyk), kultury (nomadzi), obrzędy związane z osiągnięciem pełnoletności, historia muzyki pop, mity i legendy, organizacje charytatywne, globalne ocieplenie; elementy wiedzy o Polsce, takie jak znane postaci (np. Beata Pawlikowska)</p>	

He used to read a newspaper before breakfast.

- Zdania z czasownikiem modalnym *shall*:
Shall I open the window?
- Zdania z czasownikiem modalnym *ought to*:
We ought to take him to the hospital.
- Konstrukcja *would like + dopełnienie + to + bezokolicznik*: *Would you like me to come?*
- Konstrukcja *would you mind + gerund*:
Would you mind moving your car?
- Zdania z czasownikiem modalnym *may / might*:
He may not / might not come.

c/ Konstrukcje zdaniowe

- Zdania złożone zawierające zdania przydawkowe definiujące:
- z zaimkiem względnym *who, that, which, where*: *The coach is a person who trains the players., A lion is an animal which lives in Africa., A toy is an object that children play with., It's near the place where I live.*
- bezzaimkowe: *I like the book you gave me.*
- Zdania złożone zawierające zdania przydawkowe niedefiniujące:
We visited the old castle, which was built in the 13th century. The girl, to whom you phoned on Friday, has sent you a letter. The Tatra Mountains, where you can practise climbing, are worth visiting.
- Zdania w mowie zależnej:
- zdania rozkazujące: *He wanted me to go, I told her not to hurry.*
- zdania pytające: *She asked if I liked science fiction., He asked what her name was.*
- zdania oznajmujące: *He said he was missing me.*
- Pytania typu *echo question*: *I live in Warsaw. - Do you?, I am from Rome. - Are you?*
- Zdania zawierające *Question Tags*: *You are John, aren't you?, She comes from Italy, doesn't she?, He was ... , wasn't he?*
- Zdania złożone zawierające zdanie okolicznikowe przyczyny i skutku: *It was cold, so we didn't go for a walk., We didn't go for a walk because it was cold.*
- Zdania w stronie biernej: *Dinner is served at 7 p.m., The house was built in 1935.*
- Zdania złożone zawierające zdania warunkowe:
- I okres warunkowy: *If you don't eat your soup now it will get cold., I'll be at school at 8 a.m. unless I miss my bus.*
- II okres warunkowy: *If I had more money I'd go to Paris this summer.*
- Konstrukcja *used + to + bezokolicznik*:

d/ Zakres materiału gramatycznego

Czasy

czasy: Simple Present, Present Continuous, Simple Past, Past Continuous, Future Simple, Present Perfect w rozszerzonym zakresie

zdania w Present Perfect

- z okolicznikami czasu *since* i *for*:
I haven't seen him for ages., I haven't seen him since he left school.

zdania w Simple Past

- z okolicznikami czasu: *two days ago, two weeks later, the next day, the day before, I met him again two weeks later., He arrived the day before my birthday.*

zdania wyrażające przyszłość:

- zamiar: *I'm going to see him tonight.*
- decyzja: *I will see him tonight.*
- ustalony plan: *I'm seeing him tonight.*

czas Present Perfect Continuous określający:

- czynność trwającą nieprzerwanie od jakiegoś momentu do chwili obecnej: *He's been sleeping for 14 hours., I've been waiting for her since 4 o'clock.*

czas Past Perfect określający:

- czynność wcześniejszą od innej czynności przeszłej: *When he had arrived at the airport he phoned for a taxi.*

- Zdania z czasownikiem modalnym *may / might* wyrażające przypuszczenie: *We may come on Sunday., She might / might not have problems at home.*
- Zdania z czasownikiem modalnym *ought to / oughtn't to* wyrażające radę, powinność: *You ought to spend more time reading books.*

- **Określniki**

- a couple of: *a couple of minutes*

III klasa gimnazjum

- a few: *a few books*

- several: *several days*

- hundreds / thousands of: *hundreds of people*

- **Rzeczownik**

- tworzenie rzeczownika od:

- czasownika + *-ing*: *write – writing*

- czasownika + *-er, -or, -ance, -ion, -ment*:

- run – runner, act – actor, act – action,*

- perform – performance*

- przymiotnika + *-ness, -sy*:

- happy – happiness, jealous – jealousy*

- **Przedimek**

- przedimek nieokreślony, określony, zerowy (brak przedimka)

- **Zaimek**

- osobowy: *someone, somebody, something,*

- anybody, anything, anyone, nobody, nothing*

- miejsca: *somewhere, anywhere, nowhere*

- **Czasownik**

- czasowniki frazowe (*phrasal verbs*):

- give up ...*

- formy czasu Simple Past (2nd form):

- stop – stopped, become – became*

- forma imiesłowu biernego (3rd form):

- listen – listened, shut – shut*

- **Przysłówek**

- stopniowanie

- krótkie *fast – faster – fastest*

- długie: *seriously – more seriously –*

- most seriously*

- nieregularne: *badly – worse – worst*

- **Przymiotnik**

- określenia uczuć i emocji: *jealous,*

- stopniowanie przymiotników: regularne i nieregularne

- porównania: *as ... as., better than*

- tworzenie przymiotników o zabarwieniu negatywnym, przedrostki *un-, in-, im-:*

- popular – unpopular, correct – incorrect,*

- patient – impatient*

- **Liczebnik**

- liczebniki główne i porządkowe

- **Przyimek**

- ruchu: *across, along, from, towards, through,*

- past, into, over, under, up, down*

- **Spójnik**

- *but, so, because, when, while, since, for*

3 Zakres materiału –

a/ Funkcje komunikacyjne

- Podawanie danych osobowych: wiek, kraj, narodowość, zawód, adres, życiorys, zainteresowania
- Określanie i porównanie cech przedmiotów, substancji, pojęć: *less / more complicated than...*
- Określanie stosunków ilościowych: *five percent, one third*
- Określanie i porównanie cech osób (wygląd, cechy charakteru i usposobienia): *Don't be so shy., The woman in the red dress ..., the boy talking to my father ...*
- Określanie posiadania i przynależności: *He is the owner of the local hotel.*
- Określanie stosunków interpersonalnych i pokrewieństwa: *She is a friend of mine.*
- Opisywanie miejsca i położenia: *Disneyland is in Florida.*
- Wyrażanie ruchu i kierunku: *I went to my friends' house., Go back to the Wiejska Street and ...*
- Wyrażanie stosunków czasowych:
  - podawanie godziny, dnia tygodnia, miesiąca, pory roku
  - częstotliwość czynności
  - trwanie w czasie (czynność ciągła i prosta)
  - czynność w różnych aspektach czasu (teraźniejsza, przeszła, przyszła)
  - warunek: *If you had listened to your father you wouldn't have lost your car.*
- Wyrażanie upodobania, preferencji: *I wish he was my teacher., Do you care for football? What are you fond of?*
- Określanie umiejętności, kompetencji: *I know ..., I understand ..., He is able to ...*
- Wyrażanie możliwości, możliwości: *I can see a lot of trees on both sides of the road., I can't lift it., If you asked him he might lend you his car.*
- Konieczność, zakaz: *You must obey the rules., You mustn't talk to the manager like that.*
- Wyrażanie prośby, życzenia: *Open the window, will you?, Can I ...?, May I use your calculator?*
- Składanie propozycji: *Will you go to the theatre tonight?, Shall we go by car?*
- Wyrażanie sugestii, dawanie rad: *Why don't*

you ...? Mr Black suggested doing something.,
Mr Black advised me to do something .,
You had better start working hard.

- ból, cierpienie: *He suffers from pneumonia.*

- Wyrażanie opinii, przekonania:
*I really think ..., I don't think so., He must be bright.,
She can't be so vain., It seems to me ...,
If you ask me, ..., I suppose ..., I guess ...*
  - Wyrażanie życzenia, potrzeby:
I wish you were quiet., I need a ...
  - Wyrażanie swoich uczuć i postawy wobec zjawisk:
- ocena pozytywna i negatywna:
That's not true.
- zgoda, niezgoda: *I agree that ..., I agree with you about ..., I disagree ...*
- zadowolenie, radość: *I'm very lucky.*
- irytacja, złość: *Why are you so angry / cross with me?, He was so annoyed that ...*
- zdziwienie: *I was flabbergasted.*
- obawa, strach: *She was shocked by ..., I'm terrified of snakes.*
- zakłopotanie: *My mum was embarrassed by ...*
- współczucie: *I'm sorry for you.*

- Rozpoczynanie, podtrzymywanie, kończenie rozmowy: *Come and meet ..., Do you remember me?, How are things?, I see what you mean., So?, Guess what?, Is that clear?, I was wondering ..., To start with ..., Go ahead., Maybe., What do you think about ...?*
- Zwroty grzecznościowe:
- powitanie: *How is it going?, How are you feeling?*
- pożegnanie: *Take care., Write soon.*
- podziękowanie: *Thanks a lot. That's OK. / Forget it. / Never mind.*
- przeprosiny: *Sorry to keep you waiting., That's my fault.*
- życzenia, gratulacje: *Have a nice time! Good luck with ..., Congratulations!*

b/ Zakres tematyczny i leksykalny

Zakres tematyczny	Sytuacje, funkcje komunikacyjne	Materiał leksykalny
Człowiek	Weryfikacja informacji: - wypełnianie formularzy - określanie cech charakteru - wyrażanie opinii o ludziach - udzielanie rekomendacji - prezentacja faktów z życia znanych ludzi - ich kariery - wyrażanie własnych ambicji i oczekiwań	Dane osobowe Charakter i usposobienie Uczucia
Dom	Różne miejsca zamieszkania: - opisywanie niezwykłych domów z różnych stron świata	Dom
Szkoła	Typy szkół: - wspomnianie szkoły podstawowej - planowanie przyszłej edukacji	Rodzaje szkół
Praca	Kim chciałbym zostać: - planowanie przyszłego zawodu - porównanie różnych zawodów i związanych z nimi czynności - omówienie różnych miejsc pracy	Zawody Czynności Miejsca pracy

<p>Życie rodzinne i towarzyskie</p>	<p>Codzienne zdarzenia: - opisywanie zwyczajowych czynności w odniesieniu do przeszłości - wyrażanie swoich preferencji - pytanie o pozwolenie - relacjonowanie wypowiedzi innych osób - wyrażanie przypuszczenia Rozwiązywanie problemów: - wyrażanie obaw, oczekiwań - wyrażanie prośby - opisywanie reakcji na stresy - podawanie przyczyny Wyrażanie zainteresowania Planowanie czasu wolnego - planowanie wycieczki - zapraszanie, przyjmowanie i odrzucanie zaproszeń - podejmowanie decyzji</p>	<p>Problemy i konflikty Emocje i uczucia Zainteresowania, hobby Wakacje</p>
<p>Żywnienie</p>	<p>Przepisy kulinarne - opisywanie procesu, procedury - opisywanie różnych diet i sposobów odżywiania się - wyrażanie opinii</p>	<p>Żywność Przepisy kulinarne</p>
<p>Zakupy i usługi</p>	<p>Reklamy towarów: - porównanie reklam różnych produktów - wyszukiwanie istotnych informacji w reklamach Korzystanie z usług: - wypożyczanie książek z biblioteki - wypożyczanie filmów</p>	<p>Reklama Usługi</p>
<p>Podróżowanie i turystyka</p>	<p>W moim regionie: - opisywanie miejsc wartych zobaczenia - zapraszanie, zachęcanie Opisywanie i porównywanie różnych regionów geograficznych Rozmowy o podróżach, ciekawych miejscach i ludziach: - opisywanie miejsc atrakcyjnych turystycznie</p>	<p>Miejsca, kierunki Geografia świata Sposoby podróżowania Przyroda</p>
<p>Kultura</p>	<p>Rozmowy o znanych pisarzach i artystach Czytanie fragmentów z literatury Układanie własnych historyjek: - określanie kolejności wydarzeń - wyrażanie przeszłości Opisywanie dzieł sztuki - pytanie o opinię i wyrażanie opinii - motywowanie swojej opinii</p>	<p>Literatura i gatunki literackie Sztuka Literatura</p>

Sport	Dyskutowanie o zorganizowaniu imprezy sportowej: - zgłaszanie propozycji - ocenianie projektu - zgadzanie się lub sprzeciwianie Pisanie sprawozdania z imprezy sportowej	Imprezy sportowe
Zdrowie	Rozmowa o niebezpieczeństwach wynikających z niezdrowego trybu życia i uzależnień - dawanie rad, przestrzeganie - podawanie przyczyny - wyrażanie warunku	Zdrowie, choroby Uzależnienia
Nauka i technika	Rozmowa telefoniczna Przekazanie wiadomości w Internecie Rozmowa przez Internet Świat w przyszłości: - przewidywanie zdarzeń - wyrażanie prawdopodobieństwa - wyrażanie przyszłości, planowanie, dokonywanie ustaleń - wyrażanie warunku	Komputer, Internet Kosmos
Świat przyrody	Zwierzęta w laboratoriach: - wyrażanie opinii i sugestii - wyrażanie emocji i obawy - pytanie o przyczynę Kłęski żywiołowe i walka z nimi	Zwierzęta Emocje Kłęski żywiołowe
Życie społeczne	Prawa człowieka: - prośenie o radę i dawanie rad - proponowanie pomocy, przyjęcie i odrzucenie pomocy - wyrażanie uczuć - wyrażanie własnych przekonań Czytanie artykułów prasowych Pisanie listów	Środki masowego przekazu Prasa Listy
Elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej.	Elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych, takie jak: sposób ubierania się nastolatków w Londynie, brytyjska prasa i media, literatura angielskojęzyczna; elementy wiedzy o świecie, takie jak: ciekawe sposoby komunikowania się, harcerstwo jako organizacja międzynarodowa, społeczności i ich obyczaje, Sprawiedliwy Handel (Fair Trade), sposoby zdobienia ciała w różnych kulturach, ciekawe miejsca (np. Wyspy Wielkanocne), problemy dotyczące uchodźców; elementy wiedzy o Polsce: postaci, zwyczaje i miejsca	

c/ Konstrukcje zdaniowe

- Zdania przydawkowe definiujące i niedefiniujące: *Maths is the subject many pupils*

have problem with., Mrs Biggs, who lives alone in the cottage, is a very kind person.

- Zdanie z czasownikiem wish: *I wish I was taller., My mum wishes I wouldn't play loud music.,*

I wish I hadn't done it.

- Zdania w stronie biernej: *They are said to be rich., It was believed ..., It is said.*
- Zdania w mowie zależnej: *He asked me if I had done shopping., She wanted to know where I had lived before.*
- Zdania złożone zawierające zdania warunkowe (III okres warunkowy): *If you hadn't eaten so much sweets you wouldn't have had a toothache.*
- Konstrukcja *used + to + bezokolicznik*:
She used to come to the restaurant every Friday.
- Zdania z czasownikiem modalnym *must / can / could / may / might + have + imiesłów bierny*:
She must have lost her keys.
They may / might have been married.
He can't / couldn't have said it.
- Zdania okolicznikowe celu: *Robert took his camera in order to take photos.*
- Zdania okolicznikowe przyzwolenia: *Although / Even though he is so kind, I know I can't trust him.*
- Zdania złożone zawierające zdanie okolicznikowe czasu: *I'll write a report when / once I have visited Africa.*
- Konstrukcja: *let / make + dopełnienie + bezokolicznik*: *Her parents let her go to the disco., Our PE teacher made us run round the school building.*
- Konstrukcja: *have + dopełnienie + imiesłów bierny*: *I had my bicycle repaired.*

d/ Zakres materiału gramatycznego

Czasy

Simple Present, Present Continuous, Simple Past, Future Simple, Present Perfect w rozszerzonym zakresie

zdania w Simple Present

- określające czynność przyszłą: *A new performance starts tonight.*

zdania w Present Continuous

- wyrażające przyszłość: *I'm thinking of going to Spain.*

zestawienie zdań w czasie Simple Past i Present Perfect: *I've read science fiction since I was ten / since 1992 / for six years.*

zestawienie zdań w czasie Simple Past i Past Perfect:
She phoned for taxi after she had packed her things.

czas Future Continuous

- używany do określenia czynności, która będzie się odbywała w określonym momencie w przyszłości: *I'll be having my English lesson at nine in the morning.* [Opcja]

czas Future Perfect

- używany do określenia czynności, która będzie zakończona w określonym momencie w przyszłości: *I hope my sister will have done washing up before I get home.* [Opcja]

- Konstrukcje: *may / might / can / could / must + have + imiesłów bierny*, używane do wyrażania np.:
  - przypuszczenia: *You may / might have lost your car keys in the garden.*
  - oburzenia, niezadowolenia: *You could / might have told me earlier.*
  - przekonania: *He must have been there before.*
- **Rzeczownik**
  - rzeczowniki złożone (*compound nouns*):
bookseller
- **Przedimek**
  - przedimki *a / an* i *the* z rzeczownikami w liczbie pojedynczej: *a name / the name*
  - przedimek określony *the* i "zerowy" (brak przedimka) z rzeczownikami niepoliczalnymi: będącymi nazwami narodowości: *the English, (the) Brazilians* określającymi kategorie rzeczy, ludzi, zwierząt: *Cats are very smart animals.* określającymi szczególny rodzaj rzeczy: *The rice in China is ...*

- **Zaimek**

- osobowy: *someone, somebody, something, anybody, anything, anyone, nobody, nothing*
- miejsca: *somewhere, anywhere, nowhere*

- **Czasownik**

- czasowniki frazowe (*phrasal verbs*)
- czasowniki przechodnie: *He has given up smoking., He has given it up.*
- czasowniki nieprzechodnie: *I get up at seven o'clock.*
- gerundium:
  - w funkcji podmiotu: *Eating apples is a healthy habit.*
  - z przyimkiem: *Without knocking at the door he entered the house.*

- **Przysłówek**

- w określeniach (okoliczniki):
miejsca: *in the park*
czasu: *last night*
sposobu: *slowly*
- *so* + przysłówek: *He plays so well that ...*

- **Przymiotnik**

- przymiotnik + przyimek: *angry with, afraid of, terrified of, shocked by, good at, bad at, interested in, fond of, keen on, worried about ...*
- *so* + przymiotnik: *so charming, so good*
- *such* + *a / an* + rzeczownik: *She is such a pretty girl that ...*
- porównania:
as ... as: as good as
more / less ... than: more / less intelligent
most / least: most / least healthy

- **Liczebnik**

- liczebniki główne i porządkowe
- procenty i ułamki: *ten percent, one third ...*

- **Przyimek**

- ruchu: *across, along, from, towards, through, past, into, over, under, up, down*

- **Spójnik**

- *but, so, because, though, although, when, while, in spite of, yet*

PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW – METODY I TECHNIKI NAUCZANIA

1 Style uczenia się (*learning styles*)

Zadaniem każdego nauczyciela jest przed wyborem metod i technik nauczania rozpoznanie typu osobowości poszczególnych uczniów, ich indywidualnych możliwości, potrzeb, preferowanych stylów uczenia się, fazy rozwoju. Każdy z nas w różny sposób postrzega rzeczywistość, wykorzystując przy tym różne zmysły (słuch, wzrok, dotyk, węch) w charakterystycznym dla siebie zakresie. Warto więc wyłonić wśród naszych uczniów różne typy modalne (typ kinestetyczny, słuchowy, werbalny) i do nich dostosować treści nauczania i metody pracy. Nie zawsze są to czytelnie zarysowane różnice, niemniej jednak nauczyciel winien być świadomy, które ze zmysłów

poszczególnych uczniów angażowane są w procesie nauki w sposób dominujący.

2 Metody nauczania

Jako podstawową proponujemy metodę komunikacyjną. Być może w klasie III nauczyciele zechcą także skorzystać z elementów metody audiolingwalnej lub tłumaczeniowej.

a/ Metoda komunikacyjna

Zgodnie z metodą komunikacyjną wszystkie sytuacje występujące na zajęciach są pretekstem do komunikowania się. Komunikacja w rozumieniu omawianej metody ma miejsce w sytuacji, w której występuje luka informacyjna, możliwość wyboru treści i form językowych, a także reakcja rozmówcy. Pełna komunikacja jest połączona z celowością. Reakcja rozmówcy winna zaspokoić oczekiwania komunikacyjne inicjatora rozmowy (*feedback*).

b/ Metoda audiolingwalna

Metoda ta zakłada, że nauczanie powinno się odbywać poprzez wielokrotne powtarzanie zwrotów w obcym języku, aż do zautomatyzowania reakcji ucznia. Uczeń reaguje na kontekst w wyniku powtarzanych ćwiczeń (*drilling*), pokonując przyzwyczajenia przenoszone początkowo z języka ojczystego. Rola nauczyciela **V** polega na kontrolowaniu reakcji językowych ucznia

i podawaniu modelu językowego. Nowe słownictwo i struktury są wprowadzane głównie za pomocą dialogów.

Podstawowa technika to powtarzanie za modelem i uczenie pamięciowe. Tak jak w przypadku dziecka uczącego się mowy w ojczystym języku nauczyciel w pierwszej kolejności rozwija u uczniów sprawność mówienia. W czasie zajęć nauczyciel stosuje wyłącznie język docelowy. Może odwoływać się do języka rodzimego w celu wyjaśniania niuansów gramatycznych.

W naszym programie stosowanie elementów metody audiolingwalnej może mieć miejsce w szkołach wyposażonych w laboratoria językowe w klasach starszych. Sugerujemy jednak, żeby nauczyciele korzystający z laboratoriów wykorzystywali metodę audiolingwalną oprócz metody komunikacyjnej, która będzie metodą wiodącą.

3 Techniki nauczania sprawności językowych

a/ Rozwój sprawności rozumienia ze słuchu

Sprawność rozumienia ze słuchu jest pierwszą sprawnością, którą uczniowie rozwijają. Warto zwrócić szczególną uwagę, by wprowadzane treści zawsze występowały w czytelnym dla uczniów kontekście.

Rzeczywiste sytuacje, w których uczeń będzie miał do czynienia ze słuchaniem języka angielskiego

Uczeń będzie miał do czynienia ze słuchaniem przede wszystkim w typowej sytuacji klasowej. Może mieć też kontakt z językiem angielskim oglądając satelitarne programy telewizyjne, słuchając programów radiowych i płyt CD. Będzie miał też kontakt ze słuchaniem na egzaminie w trzeciej klasie gimnazjum.

Strategie komunikacyjne

Słuchanie ze zrozumieniem wymaga znajomości bardzo konkretnych strategii komunikacyjnych. Ucząc języka obcego, należy zwrócić uwagę uczniów na fakt, że dopóki nie opanują języka w sposób umożliwiający pełną komunikację, powinni wykorzystywać wszelkie przekazy niewerbalne rozmówcy:

- mowę ciała (gesty, mimikę)
- kontekst
- ton wypowiedzi rozmówcy
- inne okoliczności towarzyszące wypowiedzi rozmówcy.

Nauczmy uczniów podstawowych sformułowań związanych z pytaniem o znaczenie słów, prośbą o powtórzenie wypowiedzi, zapytania, jak dane słowo się pisze.

Uczeń może także poprosić nauczyciela o podpowiedzenie potrzebnego zwrotu, poprosić o pomoc kolegów.

Ważne jest, by uczeń zaakceptował fakt, że nie wszystkie potrzebne w komunikacji zwroty czy słowa są mu znane.

Techniki ułatwiające rozwój sprawności rozumienia ze słuchu

Poniżej przedstawiamy najważniejsze – naszym zdaniem – techniki, które należy wykorzystywać, rozwijając u uczniów sprawność rozumienia ze słuchu:

- zdefiniowanie zadań przed wysłuchaniem przez ucznia tekstu jest warunkiem właściwego ukierunkowania jego uwagi; Przed wykonaniem zadania uczeń powinien dokładnie przeczytać polecenie (dotyczy to oczywiście także zadań egzaminacyjnych).
- Sprawność rozumienia ze słuchu obejmuje **rozumienie ogólnego sensu** (głównej myśli) słuchanego tekstu, rozumienie kontekstu (z jaką sytuacją komunikacyjną mamy do czynienia, gdzie i kiedy odbywa się rozmowa, kto bierze w niej udział) oraz rozumienie szczegółowych informacji przedstawionych w nagraniu.

- Podstawowe zadania, z jakimi uczeń będzie miał do czynienia, to **test wyboru**, w którym uczniowie dokonują wyboru między trzema możliwymi odpowiedziami, z których tylko jedna jest prawdziwa; **test typu prawda – fałsz**, w którym uczniowie stwierdzają, czy podane stwierdzenia są zgodne z treścią nagrania czy też nie; oraz **uzupełnianie informacji**, często zamieszczonych w tabelce. W tym typie zadania ważna jest umiejętność zapisywania przeliterowanych nazwisk oraz rozumienie wymienionych w nagraniu liczb i dat.
- Nawet jeśli w podręczniku występuje tylko jeden, określony typ zadania na rozumienie ze słuchu, nauczyciel może ułożyć zadania dodatkowe, ćwiczące inne umiejętności do tego samego nagrania, w zależności od tego, z czym uczniowie w danej grupie mają największy problem.

Rady, o jakich nauczyciel nie powinien zapominać:

Ułatwieniem zrozumienia ogólnego sensu (głównej myśli) jest:

- zwrócenie uwagi na tytuł nagrania
- próba wychwycenia słów kluczowych
- domyślanie się ogólnego sensu słuchanego tekstu na podstawie kilku zrozumiałych fragmentów
- Należy zwrócić uwagę uczniów na to, że fakt, iż jakiś temat pojawia się w tekście, nie oznacza jeszcze, że automatycznie staje się głównym tematem tego tekstu.

Rozumienie kontekstu ułatwia:

- określenie, kto bierze udział w danej scenie (zwracajmy uwagę na wiek i płeć osób oraz na to, w jaki sposób się do siebie zwracają)
- określenie dźwięków towarzyszących wypowiedzi w celu określenia miejsca akcji
- wykorzystanie obrazów w postaci fotografii związanych ze słuchanym tekstem.

Rozumienie informacji szczegółowych ułatwia:

- zwrócenie uwagi na istotny fragment tekstu
- wykorzystanie zdobytej wcześniej wiedzy na omawiany temat
- podjęcie próby odgadnięcia, o jaką informację chodzi
- zadawanie nauczycielowi pytań odnośnie do słuchanego tekstu, nawet w ojczystym języku
- wcześniejsze przygotowanie uczniów do wychwycenia łączników, elizji, skrótów, słabych i mocnych form.
- zwrócenie uwagi uczniów na parafrazy zdaniowe
- zwrócenie uwagi uczniów na sposób czytania liczb, dat oraz nazwisk

b/ Rozwój sprawności mówienia, reagowanie językowego i interakcji

Sprawność mówienia uczniowie będą rozwijać od pierwszego kontaktu z językiem – najpierw na zasadzie powtarzania za modelem, później w formie samodzielnych wypowiedzi.

Sprawność mówienia jest ściśle związana ze sprawnością słuchania; to na nich opiera się komunikacja.

Rzeczywiste sytuacje, w których uczeń będzie mówił w języku angielskim w trakcie nauki

Z koniecznością mówienia uczeń gimnazjum spotka się już na pierwszych zajęciach.

Sytuacja klasowa będzie podstawową, w której uczeń będzie mówił po angielsku. Może też spotkać się z rzeczywistą potrzebą mówienia podczas pobytów za granicą lub podczas spotkań z cudzoziemcami.

Strategie komunikacyjne

Mówienie wymaga znajomości bardzo konkretnych strategii komunikacyjnych. Ucząc języka obcego, należy zwrócić uwagę uczniów na fakt, że dopóki nie opanują języka w sposób umożliwiający pełną komunikację, powinni wykorzystywać wszelkie przekazy niewerbalne: mowę ciała (gesty, mimikę), ton wypowiedzi. Nauczmy uczniów podstawowych sformułowań związanych z pytaniem o znaczenie słów.

Uczeń może także:

- poprosić nauczyciela o podpowiedzenie potrzebnego zwrotu
- wykorzystać parafrazę, opis, synonim lub sformułowanie bliskoznaczne
- poprosić o pomoc kolegów
- odwołać się do języka polskiego
- odwołać się do sformułowania w innym języku.

Ważne jest, by uczeń zaakceptował fakt, że nie wszystkie potrzebne w komunikacji zwroty czy słowa są mu znane.

Warto uświadomić uczniom, że w komunikacji ważniejsze jest przekazanie komunikatu, niż sama poprawność gramatyczna.

Ważna jest też troska o wyraźną wymowę i czytelną intonację. Pomoże to mówiącemu w przekazaniu przesłania.

Techniki, jakie może wykorzystać nauczyciel, rozwijając u uczniów sprawność mówienia

- Można ćwiczyć wypowiedź polegającą na powtarzaniu za wzorem (*model language*).
- Można poprzedzić wypowiedź podaniem "banku potrzebnych słów i fraz".
- Można wcześniej zapoznać ucznia z tekstem, na którym uczeń oprze swoją wypowiedź.
- Można wcześniej wysłuchać tekstu o tematyce zbliżonej do tematu przyszłej wypowiedzi ucznia.

- Można zaprezentować ilustracje podsuwające pomysły odnośnie do treści wypowiedzi.
- Można wykorzystać do wypowiedzi wypełnione formularze, tabele, wykresy przedstawionych w formie graficznej.
- Można wykorzystać do wypowiedzi gotowe fragmenty tekstu wcześniej przeczytanego i pociętego na akapity / zdania.
- Warto nauczyć uczniów zwrotów związanych z inicjowaniem, podtrzymywaniem i kończeniem rozmowy.

Ćwiczenia rozwoju sprawności mówienia

Aby pomóc uczniom opanować określone struktury, starajmy się tak długo podawać uczniom właściwy model, aż ich wypowiedź będzie poprawna.

Wykorzystujmy:

- dialogi
  - rozmowy w parach, trójkach, grupach
  - uzupełnianie luk informacyjnych.
- W trakcie ćwiczeń na mówienie do samodzielnych wypowiedzi uczniom potrzebny będzie:
- bank słów i fraz
  - czytelny kontekst
  - wsparcie zdjęciem lub obrazem czy fotografią
  - ciekawy temat.

Rozwój sprawności mówienia można przyspieszyć, o ile tematyka, wokół której toczy się wypowiedź lub rozmowa, jest bliska uczniom. Pozwólmy więc uczniom dokonywać w tym zakresie wyboru lub sterujmy rozmową w kierunku, który zainteresuje uczniów.

Podręczniki kursowe, które proponuje wydawnictwo Pearson Longman, spełniają ten wymóg bardzo dobrze, zawartość tematyczna zdecydowanie kierowana jest do młodego czytelnika.

Można też ustalić z młodzieżą rodzaj sytuacji, w których najprawdopodobniej uczniowie będą mogli wykorzystać znajomość języka angielskiego, i wokół nich budować ćwiczenia na mówienie.

Mogą to być następujące sytuacje:

pytanie o drogę, o godzinę, robienie zakupów, orientowanie się w trasach i rozkładzie jazdy metra czy autobusów, wynajmowanie pokoju w hotelu, zamawianie posiłku w restauracji, rozmowa

o muzyce, przebywanie w dyskotecce, poznanie nowej osoby.

Wyrażanie swoich uczuć, myśli, opinii oraz relacjonowanie wypowiedzi innych osób też związane jest ze stałym repertuarem leksykalnym, dlatego warto wyposażać uczniów w sformułowania potrzebne do tego rodzaju przekazów.

Warto w toku nauki dbać o rozwijanie płynności

i poprawności wypowiedzi, bogactwo form językowych.

Egzamin zdawany przez uczniów nie zawiera części ustnej, jednak jest na nim sprawdzana znajomość funkcji komunikacyjnych poprzez zadania typu test wielokrotnego wyboru (w którym uczeń musi wybrać reakcję właściwą do wypowiedzi podanej w języku angielskim lub też w sytuacji opisanej w języku polskim) oraz dobieranie (reakcji do wypowiedzi).

Rozwiązywanie tego typu zadań wymaga znajomości podstawowych zwrotów używanych w komunikacji.

c/ Rozwój sprawności czytania

Rozwijanie sprawności czytania jest bardzo ważne. Systematyczne czytanie wpływa również pozytywnie na rozwój sprawności pisania.

Rzeczywiste sytuacje, w których uczeń będzie czytał w języku angielskim w trakcie nauki

Rzeczywista potrzeba czytania w języku angielskim pojawi się najszybciej w momencie korzystania

z Internetu, przeglądania ciekawych witryn, czytania poczty elektronicznej lub listów przesyłanych do grup dyskusyjnych, jak również podczas komunikowania się poprzez kanały IRC. Uczniowie będą też czytać teksty w książce kursowej i książce ćwiczeń.

Będą mieli kontakt z lekturami i pismami kierowanymi do młodzieżowego odbiorcy, z codzienną prasą angielską lub tematycznymi magazynami ilustrowanymi. Uczniowie zetkną się z zadaniami na rozumienie tekstu czytanego na egzaminie w trzeciej klasie gimnazjum.

Warto uwrażliwić młodzież na odczytywanie powyższych informacji, niekoniecznie związane z pełnym rozumieniem samej treści. Po określeniu rodzaju tekstu warto ustalić, czy i jakie problemy ze zrozumieniem mogą mieć uczniowie.

Przełamanie bariery w odniesieniu do tekstu pisanego jest niezwykle istotne, należy w trakcie nauki dostarczać uczniom materiały o różnym stopniu trudności, chociażby po to, żeby dostrzegali czynione postępy oraz po to, by widzieli, jak wiele pracy przed nimi.

Strategie komunikacyjne związane z czytaniem

Rozwój sprawności czytania łączy się ze strategiami podobnymi do tych, które wykorzystuje się przy rozwoju sprawności słuchania ze zrozumieniem i sprawności mówienia. Tu również uczeń winien umieć radzić sobie w sytuacji, kiedy tekst okaże się za trudny i nie rozumie pełnej jego treści.

Nauczmy uczniów podstawowych sformułowań związanych z pytaniem o znaczenie słów.

Uczeń może:

- poprosić nauczyciela o podpowiedzenie potrzebnego zwrotu
- poprosić o pomoc kolegów
- odwołać się do podobieństwa słów do innych znanych sobie języków.

Warto:

- Uświadomić uczniom, że w komunikacji ważniejsze jest zrozumienie ogólnego sensu czytanego komunikatu.
- Zwrócić uwagę na tytuł tekstu.
- Określić, kto bierze udział w danej scenie.
- Spróbować wychwycić słowa kluczowe.
- Domyślić się ogólnego sensu czytanego tekstu na podstawie kilku zrozumiałych fragmentów.
- Wykorzystać ilustracje towarzyszące tekstowi.
- Odwołać się do zdobytej wcześniej wiedzy na temat, o którym mowa w tekście.
- Zadawać nauczycielowi pytania odnośnie do czytanego tekstu, nawet w ojczystym języku.
- Wykorzystać znajomość łączników, elizji, skrótów, słabych i mocnych form.
- Ważne jest, by uczeń zaakceptował fakt, że nie wszystkie zwroty czy słowa są mu znane.
- Warto nauczyć uczniów domyślania się znaczeń (*prediction*) nieznanymi słów lub fraz na podstawie kontekstu.

Techniki

Nauka czytania, a także rozwiązywanie zadań egzaminacyjnych na rozumienie tekstu czytanego wymaga opanowania odpowiednich technik.

- Rozumienie ogólnego sensu (głównej myśli) lub określenie głównego tematu całego tekstu lub też jego fragmentów będzie łatwiejsze, gdy uczeń odnajdzie słowa kluczowe. Ważne jest także, abyśmy pokazali uczniom, że fakt, iż jakiś temat pojawia się w tekście, nie oznacza jeszcze, że automatycznie staje się głównym tematem tego tekstu. Pytania typu: *O czym jest ten tekst?, Jaka jest opinia autora na dany temat?* powinniśmy zadawać właściwie przy czytaniu każdego tekstu. Ta, wydawałoby się, dość podstawowa umiejętność sprawia bowiem przeciętnemu uczniowi problem, nie tylko zresztą przy czytaniu tekstów w języku obcym, ale także w języku ojczystym.
- W rozumieniu informacji szczegółowych pomożemy uczniom, zwracając ich uwagę na różnego rodzaju parafrazy (parafrazy zdaniowe, wyrazy bliskoznaczne itp.).
- Rozumienie kontekstu oraz intencji nadawcy tekstu to umiejętność określenia, z jakim tekstem mamy do czynienia (np. czy jest to list, artykuł czy opowiadanie), kto go napisał i w jakim celu. Jeśli tekst występuje w postaci napisu lub tabliczki

informacyjnej, uczniowie powinni umieć określić, gdzie taki napis lub tabliczkę można zobaczyć. Uczniowie, czytając dowolny tekst, powinni zawsze zadać sobie podstawowe pytania o kontekst. Nie tylko ćwiczą w ten sposób te właśnie konkretne umiejętności wymagane na egzaminie, ale też pomoże im to w rozumieniu informacji szczegółowych.

- Rozumienie związków pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu wymaga przede wszystkim zwrócenia uwagi na łączniki zdaniowe, określenia czasu, ale także wyrazy odnoszące się do innych wyrazów (na przykład zaimki). Aby ćwiczyć tę umiejętność możemy posłużyć się tekstem podzielonym na kawałki. Może być to ten sam tekst, który później wykorzystamy do rozumienia informacji szczegółowych. Posługując się dowolnym tekstem, możemy przygotować też ćwiczenie z lukami. Wyrzucone z tekstu zdania podajemy pod tekstem. Możemy też zamazać niektóre zdania w tekście białym korektorem i zachęcić uczniów do samodzielnego wpisywania brakujących fragmentów na odbitkach takiego tekstu.

d/ Rozwój sprawności pisania i przetwarzania tekstu

Na każdym etapie rozwijania sprawności pisania i przetwarzania tekstu nauczyciel powinien pamiętać, że w nauce pisania winien wspomagać ucznia w jego wysiłkach poprzez *guided writing* i wykorzystywać w tym celu odpowiednie techniki.

Sytuacje, w których uczeń rzeczywiście będzie wykorzystywał sprawność pisania

Z rzeczywistą potrzebą pisania uczniowie będą mieli kontakt przy okazji korespondencji, kontaktowania się z cudzoziemcami za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przy kontaktach w grupach dyskusyjnych i na kanałach IRC, przy okazji tradycyjnej korespondencji (listy, pocztówki). Warto więc pokazać uczniom możliwości wykorzystywania Internetu i – tam, gdzie to możliwe – zaprezentować uczniom szybkość i skuteczność przekazu z wykorzystaniem pisanej formy języka. Uczniowie będą też mieli do czynienia z pisaniem, rozwiązując zadania w książce ćwiczeń, wypełniając ankiety i formularze oraz rozwiązując zadania egzaminacyjne (odpowiadając na pytania do ilustracji).

Uczniowie będą też mieli do czynienia z pisaniem, rozwiązując zadania w książce ćwiczeń, dokonując wpisów w kronice klasowej / dzienniku, wypełniając ankiety i formularze. Warto zredagować formularz osobowy dla ucznia

i już na pierwszej lekcji poprosić o jego wypełnienie. Druk winien być tak zredagowany, by uczeń mógł domyślić się znaczeń. Może na przykład – oprócz miejsca na wpis ucznia – zawierać wzór, jak go należy wypełnić. Formularz może przybierać coraz to nowe formy, w miarę kształcenia sprawności czytania i pisania. Rozwój sprawności pisania można przyspieszyć, o ile tematyka jest bliska uczniom. Pozwólmy więc uczniom dokonywać w tym zakresie wyboru, który ich usatysfakcjonuje.

Można też ustalić z młodzieżą rodzaj sytuacji, w których najprawdopodobniej będą mogli wykorzystać sprawność pisania i wokół nich budować ćwiczenia.

Wyrażanie własnych uczuć, myśli, opinii oraz relacjonowanie zdarzeń i wypowiedzi innych osób też związane jest ze stałym repertuarem leksykalnym, dlatego warto wyposażać uczniów w sformułowania potrzebne do tego rodzaju przekazów.

Warto w toku nauki dbać o rozwijanie poprawności wypowiedzi i bogactwo form językowych.

Strategie komunikacyjne związane z pisaniem

Rozwój sprawności pisania łączy się ze strategiami podobnymi do tych, które wykorzystuje się przy rozwoju pozostałych sprawności.

Nauczmy uczniów podstawowych sformułowań związanych z pytaniem o potrzebne zwroty lub o ich pisownię.

Warto pamiętać o doborze właściwego stylu (formalnego, nieformalnego, kolokwialnego, slangowego) w zależności od adresata.

Trzeba odwoływać się do zdobytej wcześniej wiedzy na temat, o którym piszemy; wykorzystywać znajomość łączników, skrótów. W wykształcaniu u ucznia umiejętności radzenia sobie w sytuacji, kiedy nie zna on odpowiednich słów, pomocna okaże się: parafraza, definicja, ominięcie, odwołanie się do tekstu napisanego przez inną osobę.

Uczeń może też wykorzystywać dostępne materiały, w postaci słowników, tekstów źródłowych. Należy poinstruować uczniów, w jaki sposób powinni korzystać z materiałów dostępnych w Internecie. Uczniowie mają tendencję do przepisywania lub nawet przeklejaną całych fragmentów, co nauczyciel jest w stanie od razu rozpoznać, ponieważ w oryginalnym tekście występują skomplikowane struktury leksykalno-gramatyczne. Zachęcajmy uczniów, aby czytając oryginalny tekst, robili w zeszytach lub na kartce notatki, a następnie na podstawie tych notatek tworzyli własne wypracowanie lub esej. Dobrą metodą na uniknięcie kopiowania tekstów z Internetu jest zadawanie uczniom takich tematów

prac, przy których korzystanie z takich źródeł jest utrudnione lub niemożliwe. Będą to na przykład tematy odnoszące się do osobistych doświadczeń uczniów.

Strategie związane z przetwarzaniem tekstu

Korzystanie z materiałów wizualnych, takich jak wykresy, tabele czy mapy to ważna umiejętność. Przetwarzanie informacji zawartych w tego rodzaju materiałach może stanowić dla uczniów problem nawet w ich ojczystym języku, ponieważ interpretacja materiału wizualnego wymaga analitycznego myślenia i umiejętności zdobywanych tylko dzięki częstej praktyce. Umiejętność podsumowania informacji zawartych w takich materiałach w języku obcym na pewno nie będzie dla uczniów łatwa, jednak jej przydatność w życiu codziennym jest ogromna. Warto prosić uczniów o to, by próbowali przetwarzać materiał wizualny, wprowadzając potrzebny bank słów. Pamiętajmy, że ta umiejętność jest też sprawdzana w części ustnej egzaminu maturalnego.

Techniki rozwijania sprawności pisania

Wszelkie zadania związane z pisaniem winny być poprzedzone podaniem właściwego wzoru, na którym uczeń będzie mógł się oprzeć przy samodzielnym pisaniu.

Nauczyciel, który uczy, jak formułować wypowiedź pisemną o sobie, najpierw powinien przedstawić uczniom – podobny do oczekiwanego – tekst o sobie samym, wiarygodny pod względem treści i taki, który będzie odebrany przez uczniów jako autentyczny.

Przy nauce pisania należy zwrócić uwagę na prawidłowe stosowanie zasad ortografii i interpunkcji. W opanowaniu tej umiejętności pomocne będzie systematyczne czytanie różnorodnych tekstów.

Pomocne w nauce pisania będą też: systematyczność i równoczesne opanowywanie pisowni z uczeniem się nowo poznanych wyrazów czy fraz.

Należy przyzwyczaić uczniów do prowadzenia zeszytu i własnego słowniczka, w którym odpowiednio pomyślane zapisy ułatwią im samokontrolę umiejętności pisania.

Uczniowie bazować będą na książce ćwiczeń, w której zadania są tak pomyślane, by pomóc uczniowi w opanowywaniu umiejętności pisania.

Przykładowe ćwiczenia wykształcające rozwój sprawności pisania:

- wcześniejsze ćwiczenia oparte na tekście modelowym, na przykład test typu prawda – fałsz, uzupełnianie luk informacyjnych
- wykorzystanie do pracy pisemnej gotowych fragmentów wcześniej napisanego i podzielonego

- na akapity / zdania / wyrazy tekstu
- zwrócenie uwagi na temat pracy pisemnej
- wcześniejsze wprowadzenie "banku słów kluczowych", które uczeń może wykorzystać w swoim tekście
- prezentacja ilustracji podsuwających pomysły odnośnie do treści wypowiedzi pisemnej
- wykorzystanie tabel, formularzy, wykresów przedstawionych w formie graficznej
- doskonałą formą nauki pisania jest wprowadzenie jako stałej praktyki pisania krótkich tekstów zawierających 50 słów, na tematy interesujące uczniów lub związane z omawianym materiałem; uczniowie nie tylko rozwijają sprawność pisania, ale zapoznają się ze stosowaną w nauce pisania techniką pisania esejów o określonej liczbie słów; umiejętność ta będzie im potrzebna podczas dalszych etapów nauki.
- można też wprowadzić praktykę dokonywania wpisów do pamiętnika lub dziennika / pamiętnika klasy (*class diary / journal*).

4 Inne techniki pracy

a/ Nauka przez zabawę – gry i zabawy językowe

Rola nauczyciela w procesie nauczania polega na kreowaniu sytuacji językowych, w których uczniowie używać będą języka angielskiego. W przypadku II wariantu gry i zabawy językowe można włączać w dalszym ciągu w codzienny tryb nauczania.

Warto zapoznać się z technikami pracy wykorzystującymi proste pomysły gier lub korzystać z materiałów edukacyjnych przeznaczonych do kopiowania (*photocopiable*), niewymagających dużych nakładów finansowych.

Przykłady zabaw wymagających większej kompetencji językowej

- *My sister went to New York and what she brought was this T- shirt*
Nauczyciel podaje początkowe zdanie i uczniowie po kolei nazywają rzeczy, które przywiozła siostra. Następni uczniowie powtarzają od początku nazwy wszystkich rzeczy i dodają swoją. Można urozmaicić grę, określając rzecz przymiotnikiem. Można się też umówić, że kolejna rzecz musi zaczynać się od litery, którą kończył się poprzedni wyraz.
- **Rozmawiamy, pytając**
Uczestnicy gry mają za zadanie podtrzymywać konwersację wyłącznie za pomocą pytań.

Uczeń, który zapomni się i udzieli zwykłej odpowiedzi, odpada z gry.

- **Opowieść bez końca**

Nauczyciel lub uczeń zaczyna opowieść, ustala imiona bohaterów, miejsce i czas akcji, po czym wskazuje kolejnego ucznia, którego zadaniem jest kontynuowanie opowieści. Po pewnym czasie uczeń wyznacza następnego narratora.

- **Co zabierzesz na bezludną wyspę**

Uczniowie najpierw ustalają, ile przedmiotów i jakiej wagi mogą zabrać na bezludną wyspę, po czym wspólnie ustalają, co to będzie. Każdy musi uzasadnić swój wybór i przekonać do niego kolegów.

b/ Nauka przez piosenkę

Odpowiedni dobór piosenek, w tym piosenek edukacyjnych przeznaczonych do nauki języka, pozwala na wprowadzenie każdej struktury gramatycznej i słownictwa zawartych w programie nauczania, dla każdego poziomu zaawansowania. Piosenki edukacyjne są doskonałą pomocą w przyswajaniu języka. Należy je traktować jako materiał wyjściowy zarówno do ćwiczeń strukturalnych, jak i do stymulacji komunikatywnej. Można również odwoływać się do piosenek słuchanych przez uczniów, podporządkowując ich wybór celowi lekcji lub odwrotnie, określając cel lekcji w zależności od zawartości treściowej piosenki. Drugi wariant jest o tyle istotny, że pozwala uczniom dostrzec elastyczność nauczyciela. Warto jednak wykorzystywać preferencje uczniów i – tam, gdzie to możliwe – wprowadzać w życie ideę autonomii.

c/ Projekty

Projekty to rodzaj zajęć związany z fazą zastosowania języka (*production / application stage*). Pozwala uczniom na swobodny wybór zarówno treści, jak i formy nauki (np. jako pracy plastyczno-językowej). Uczniowie sami lub z pomocą nauczyciela rozdzielają między sobą zadania, zgodnie z umiejętnościami, tym samym przejmując odpowiedzialność za własne obszary działań. Pewne fazy przygotowania projektu mogą odbywać się poza klasą (zbieranie informacji, przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, kolekcjonowanie materiałów w postaci rysunków, fotografii, przygotowanie tabel, wykresów oraz wstępna obróbka tekstów, które będą wykorzystane w pracy).

Jedną z form projektu jest wydawanie *własnej gazety*. Rozdział zadań może zmieniać się przy kolejnym numerze i uczniowie wykorzystujący uprzednio zdolności artystyczne, tym razem

spróbują swoich sił, wykorzystując sprawności językowe.

W gazetce mogą się znaleźć prace uczniów, słówka przynieszone na angielski, listy, krzyżówki, kserokopie projektów, wydruki z Internetu oraz stałe rubryki, takie jak sport, muzyka, Internet, gry komputerowe, hobby czy klinika języka

(o której będzie mowa w dalszej części opracowania).

Projekty stanowią dobry sposób na rozwijanie ważnej umiejętności pracy zespołowej. Mogą być wykonywane zarówno w mniejszych grupach kilkusobowych, jak też i całą klasą (na przykład gazetka).

d/ Techniki teatralne (drama)

Krótkie scenki, obszerniejsze inscenizacje, dialogi i odgrywanie ról są technikami, które warto wykorzystywać na co dzień. Wykorzystanie technik teatralnych jest o tyle ważne, że przyjęcie przez ucznia nowej roli zwalnia go niejako z "odpowiedzialności" za ewentualne błędy językowe. Odgrywanie krótkich scenek jest, wbrew pozorom, doskonałą formą nauki dla uczniów o obniżonej samoocenie.

e/ Nauka z wykorzystaniem technik multimedialnych

Umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi należy do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego.

Internet

Docieranie do materiałów autentycznych lub publikowanych w języku angielskim będzie ważnym czynnikiem motywacyjnym. Internet daje młodzieży możliwość wykorzystania znajomości języka angielskiego do określonych przez siebie celów. Warto zachęcać uczniów do włączenia tej techniki także do innych celów, związanych z codzienną nauką innych przedmiotów szkolnych: historii, plastyki, geografii, literatury, wiedzy o społeczeństwie, środowisku, muzyki, fizyki. Praca z Internetem pozwala też rozwijać umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji. Użytkownicy danego podręcznika mogą też często korzystać z dodatkowych materiałów na stronach internetowych danego podręcznika.

Programy komputerowe

Nauka z wykorzystaniem programów do nauki języka, słowników bądź innych programów

w języku angielskim, np. encyklopedii, programów edukacyjnych (w tym przyrodniczych, historycznych i społecznych), a także przygodowych, sportowych, strategicznych znacznie rozbudzi motywację wewnętrzną uczniów. Zachęcajmy uczniów do korzystania z dołączanych często do podręczników płyt CD, na których znajdziemy interaktywne ćwiczenia dostosowane do sylabusu gramatyczno-leksykalnego danego podręcznika.

Tablice interaktywne

Coraz więcej szkół dysponuje tablicami interaktywnymi, a wydawnictwa oferują oprogramowanie, które pozwala nauczycielowi prowadzić lekcję z wykorzystaniem tego sprzętu. Takie lekcje mogą być wspaniałym urozmaiceniem dla uczniów.

Wideo / DVD

Obraz w połączeniu z dźwiękiem znacznie poszerza możliwości przyswajania języka. Nagrania wideo umożliwiają również prezentowanie materiałów kulturowych.

f/ Struktura lekcji (*lesson plan*)

Rozgrzewka językowa (*warm up*)

Każda lekcja powinna rozpocząć się od rozgrzewki językowej. Moment rozpoczęcia lekcji jest doskonałą okazją do wprowadzenia elementu autonomii. Cele dydaktyczne nauczyciela w niczym nie ucierpią, jeżeli o formie rozgrzewki zadecydują sami uczniowie. Można przyzwyczaić uczniów

do wykorzystywania na tym etapie lekcji zabaw związanych z **technikami twórczego myślenia**, takimi jak: "burza mózgów" czy "skojarzenia". Należy do nich np. gra w "web idea", polegająca na swobodnym kojarzeniu ze sobą słów, przy czym skojarzenia mogą przebiegać linearnie lub w formie gwiazdy czy płatka śniegu. Może to być równie dobrze zabawa, polegająca na zadawaniu różnych pytań. Mogą to być także zabawy z elementami technik teatralnych. Najważniejsze jest, aby w ciągu pięciu pierwszych minut lekcji wprowadzić klimat bezpieczeństwa, akceptacji i wzajemnego zaufania.

Każde skojarzenie czy pytanie jest równie dobre i słuszne. Techniki te pozwalają kształtować u uczniów szacunek do własnego zdania i zdania kolegów.

Sprawdzenie pracy domowej

(*homework check-up*)

Sprawdzenie pracy domowej powinno być stałą pozycją naszych lekcji. Uczniowie, którzy angażowali swoje wysiłki w przygotowanie

do zajęć, oczekują od nauczyciela zainteresowania efektami swojej pracy. Jednym z ważnych zadań niniejszego programu jest uwrażliwienie uczniów na język angielski spotykany poza samymi lekcjami języka angielskiego prowadzonymi przez nauczyciela w szkole. Konsekwentnie zachęcajmy więc uczniów, by przynosili "angielski na angielski" i dopisywali nowe słowa do listy we "Własnym Słowniku Klasy" (wzór w załączeniu).

Prezentacja materiału (*presentation*)

Wprowadzenie nowego materiału powinno być połączone z interesującym dla uczniów kontekstem i z zastosowaniem różnorodnych środków, takich jak: tekst, rysunek, diagram, płyta CD lub DVD. Na tym etapie lekcji nauczyciel prezentuje nowe wzorce językowe (*language models*).

Ułatwi uczniom zadanie, jeśli przypomni, jakie techniki i strategie uczenia mogą zastosować przy koncentrowaniu się na przyswajaniu nowych treści. Może to być robienie notatek, rysowanie, uważne słuchanie, kojarzenie, podkreślanie, odgadywanie znaczeń z kontekstu. Nauczyciel winien wyraźnie określić, które z wprowadzanych zagadnień przeznaczone są do rozpoznania i zrozumienia, a które do późniejszych, samodzielnych wypowiedzi ucznia.

Ćwiczenia wdrażające (*guided practice*)

Rola nauczyciela polega na stworzeniu każdemu uczniowi optymalnych warunków uczenia się. Nauczyciel może stosować różnorodne formy ćwiczenia nowych zagadnień, przy czym stopniowo powinien wycofywać się z pomocy udzielanej uczniom – na rzecz ich samodzielności. Ćwiczenie każdej ze sprawności językowych wymaga zastosowania innych technik.

Zastosowanie języka (*application / production*)

Po odpowiednim wyposażeniu uczniów w nowe struktury gramatyczne czy też słownictwo powinniśmy stworzyć im możliwość zastosowania nowej wiedzy.

Mogą to zrobić, wykonując projekt indywidualny lub grupowy, rozwiązując zadanie w książce ćwiczeń, przeprowadzając ankietę wśród kolegów, wypełniając diagram.

Pamiętajmy jednak, że proces nauczania nie ma wyłącznie linearnego charakteru i formuła PPP (*Presentation, Practice, Production*) w czystej formie nie jest jedynym możliwym rozwiązaniem metodycznym.

5 Warto wprowadzić w życie

Aranżacja wnętrza (układ ławek)

Warto zwrócić szczególną uwagę na układ ławek

i, co za tym idzie, na stworzenie możliwości wzajemnego komunikowania się uczniów i nauczyciela. Tradycyjny układ ławek przeczy zasadom komunikacji. Nie można komunikować się z kimś, kto siedzi odwrócony do nas plecami. Proponujemy układ w podkowę, koło lub takie zestawienie ławek, aby umożliwiała pracę w małych zespołach.

To już potrafię... (the English I already know...)

Bardzo ważne jest systematyczne uświadamianie uczniom tego, co już rozumieją, a co samodzielnie potrafią nazwać. Dobrze kończyć lekcję wyraźnym zdefiniowaniem nowych osiągnięć uczniów po każdym zajęciach lekcyjnych.

Kontrakt pierwszym krokiem ku autonomii

Spisywanie kontraktu to inaczej ustalanie zasad współpracy między nauczycielem a uczniami przed podjęciem nauki. Coraz częściej

wprowadza się ten element edukacji jako pierwszy krok ku autonomii w nauczaniu, choć w tym przypadku dzieje się to wyłącznie na poziomie zewnętrznych zachowań obu stron. Zarówno uczniowie, jak i nauczyciel mogą odwoływać się do wcześniejszych ustaleń, a w miarę potrzeb modyfikować ich treść. Zachęcamy nauczycieli do spisania kontraktu z każdą klasą na początku roku szkolnego. Warto poświęcić temu całą lekcję, pozwolić uczniom wybrać spośród różnych możliwości te, które są dla nich priorytetowe, warto również w trakcie rozmowy określić oczekiwania uczniów w stosunku do nauczyciela. Można też uzupełnić kontrakt ustalonymi wspólnie uwarunkowaniami, np.: " Jeśli uczniowie nie wywiążą się z ustaleń, to nauczyciel ma prawo do..." , ewentualnie uwagami odnoszącymi się do pedagoga, np.: "Jeśli nauczyciel nie będzie przestrzegał ustaleń, to uczniowie mają prawo do..." .

CONTRACT

Class / group _____

Students:

It is O.K. to:	It is not O.K. to:

Teacher:

It is O.K. to:	It is not O.K. to:

Pupils' signatures:

Teacher's signature:

Moje portfolio

Umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych, która powinna iść w parze ze świadomością uczenia się to jedna z najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia. Można tak pokierować aktywnościami językowymi, aby przynosiły widoczny efekt w postaci wykonanych lub napisanych przez uczniów prac. Konieczna jest także refleksja nad zdobytymi już umiejętnościami (samoocena). Portfolio towarzyszy uczniowi przez cały cykl nauki. Stopień trudności zadań językowych rośnie w miarę rozwoju kompetencji językowej ucznia, niemniej jednak przyzwyczajanie uczniów do tworzenia i kolekcjonowania prac oraz samooceny pozwala im samym dostrzec wyraźne postępy w przyswajaniu języka angielskiego.

"Angielski na angielski" – te słowa przyniosę na angielski

Ta forma aktywności związana jest z uwrażliwianiem uczniów (bez względu na ich wiek) na język angielski, z jakim mają do czynienia na co dzień, i w niczym nie przypomina tradycyjnych prac domowych. Przynosi jednak szczególne korzyści, bowiem uczniowie mogą przenieść "swoją świat domowy" na sytuację szkolną. Słowa czy zwroty przynieszone przez jednych uczniów mają szansę podnieść poziom sprawności językowych pozostałych uczniów z klasy. Warto ukierunkować uczniów na konkretną kategorię słów, np. na słownictwo sportowe, słownictwo z gier komputerowych (gier strategicznych, przygodowych) albo też dotyczące samego oprzyrządowania komputera - słów z monitora, klawiatury lub z Internetu, poczty elektronicznej itd. Są to formy pracy ulubione również przez młodzież w wieku licealnym.

ENGLISH BOX

English around me – Angielski na angielski

Klasa / grupa _____ miesiąc _____

Nowe słowo, fraza	Gdzie je przeczytałem	Imię ucznia, który je doniósł
...	...	...

To zapamiętałem

Ten powtarzający się element każdej lekcji bardzo mobilizuje uczniów do zapamiętania przynajmniej kilku słów z każdego spotkania. Wiedząc, że przed wyjściem z klasy będą zapytani o nowe słowa czy też zwroty, których nauczyli się na zajęciach, uczniowie przyzwyczajają się do koncentrowania uwagi w czasie lekcji.

Klinika Języka

Warto zastanowić się nad właściwym wykorzystaniem w procesie nauczania powtarzających się błędów językowych, popełnianych przez uczniów.

Proponujemy otwarcie Kliniki Słów i Gramatyki. "Hospitalizowane" będą tam przez pewien czas wszelkie struktury i słowa, z którymi uczniowie mają problemy. Każda kategoria błędów trafia na inny "oddział". Może to być oddział gramatyczny, leksykalny, frazeologiczny, idiomatyczny itp. Nauczyciel wraz z uczniami leczy "chore" wyrażenia tak długo, aż można je będzie wypisać z kliniki. Tego rodzaju bardzo pozytywne spojrzenie na błąd pozwala na

oddzielenie problemu językowego od samego ucznia, u którego się zmanifestował. Uczeń ten chętniej przystąpi

6 Formy pracy

Nauczyciel winien urozmaicać formy pracy.

Może zaproponować:

- wypowiedzi chóralne,
- wypowiedzi indywidualne,
- zabawę indywidualną,
- zabawę w parach otwartych – *open pairs* (dwóch uczniów występuje przed klasą),
- zabawę w parach zamkniętych – *closed pairs* (wszyscy uczniowie pracują w parach),
- zabawę w zespołach.

Na początkowym etapie zachęcamy do wypowiedzi grupowych lub powtarzania za nauczycielem. Ułatwi to zadanie uczniom nieśmiałym.

Ćwiczenia w parach zamkniętych powinny być zawsze zakończone prezentacją wyników pracy – przed nauczycielem, inną parą lub klasą.

7 Materiały nauczania i niezbędne środki dydaktyczne

a/ Materiały nauczania

- Podręczniki kursowe:

klasa I

- *Michael Harris, David Mower, Anna Sikorzyńska*

Exam Challenges 2

- *Ingrid Freebairn, Jonathan Bygrave, Judy Copage, Rod Fricker*

Upbeat 2

- *Brian Abbs, Ingrid Freebairn & Chris Barker*

New Snapshot Elementary

- *Steve Elsworth & Jim Rose*

Go! for Poland 3

- *Steve Elsworth, Jim Rose*

Energy 2

- *Brian Abbs, Chris Barker, Ingrid Freebairn,*

Olivia Johnston

Snapshot Compact 2

- *Michael Harris, David Mower,*

Anna Sikorzyńska

Challenges 2

klasa II

- *Michael Harris, David Mower, Anna Sikorzyńska*

Exam Challenges 3

do pracy.

- *Liz Kilbey, Ingrid Freebairn, Jonathan Bygrave, Judy Copage, Rod Fricker*

Upbeat 3

- *Brian Abbs, Ingrid Freebairn & Chris Barker*

New Snapshot Pre-Intermediate

- *Steve Elsworth, Jim Rose*

Energy 3

- *Steve Elsworth & Jim Rose*

Go! for Poland 4

- *Brian Abbs, Chris Barker, Ingrid Freebairn,*

Olivia Johnston

Snapshot Compact 3

- *Michael Harris, David Mower,*

Anna Sikorzyńska

Challenges 3

klasa III

Ingrid Freebairn, Jonathan Bygrave, Judy Copage, Rod Fricker

Upbeat 4

- *Brian Abbs, Ingrid Freebairn & Chris Barker*

New Snapshot Intermediate

- *Steve Elsworth, Jim Rose*

Energy 4

- *Michael Harris, David Mower,*

Anna Sikorzyńska

Challenges 4

- *Brian Abbs, Chris Barker, Ingrid Freebairn,*

Olivia Johnston

Snapshot Compact 4

- *Judy Copage, Lucrecia Luque-Mortimer,*

Mary Stephens

Get on Track to FCE

- Ćwiczenia do podręczników kursowych
- Płyty CD-ROM do podręczników kursowych
- Książki nauczyciela do podręczników kursowych
- Nagrania kursowe

Przygotowanie do egzaminu gimnazjalnego

Rod Fricker, Jerzy Gaszewski, Tomasz Siuta, Marta Umińska

Longman Egzamin gimnazjalny – podręcznik i repetytorium z testami

Materiały pomocnicze

- Książki gramatyczne:
  - *Bright Viney, Elaine Walker, Steve Elsworth*
Grammar Practice for Elementary Students
  - *Rob Metcalfe, Vicki Anderson, Michael Holley*
Grammar Practice for Pre-Interm. Students

- *Bright Viney, Sheila Dignen*
Grammar Practice for Intermediate Students
- Słowniki jednojęzyczne:
  - Longman Worldwide Dictionary
  - Longman Active Study Dictionary
- Słowniki dwujęzyczne:
  - *Jacek Fisiak, Arleta Adamska-Sataciak, Dariusz Idzikowski, Ewelina Jagła, Michał Jankowski, Robert Lew*
Słownik Współczesny
Angielsko-Polski / Polsko-Angielski
  - *Jacek Fisiak, Arleta Adamska-Sataciak, Dariusz Idzikowski, Michał Jankowski*
Longman Podręczny Słownik
Angielsko-Polski / Polsko-Angielski
- Lektury dla uczniów z serii Penguin Readers:
  - London
  - A History of Britain
 oraz inne pozycje z serii Penguin Readers
(Elementary, Pre-Intermediate, Intermediate)
- Biblioteka metodyczna nauczyciela:
  - *Jeremy Harmer*
The Practice of English Language Teaching
  - *H. Douglas Brown*
Principles of Language Learning and Teaching
  - *Jeremy Harmer*
How to Teach English
 Oraz inne książki z serii How to...
- Zestawy gier i zabaw językowych:
  - *Jill Hadfield*
Elementary Communication Games
  - *Jill Hadfield*
Elementary Vocabulary Games
  - *Jill Hadfield*
Elementary Grammar Games
  - *Jill Hadfield*
Intermediate Communication Games
  - *Jill Hadfield*
Intermediate Vocabulary Games
  - *Jill Hadfield*
Intermediate Grammar Games
  - Seria Penguin English Photocopiable

b/ Środki dydaktyczne

Proponujemy następujące środki dydaktyczne, znacznie wspomagające – naszym zdaniem – realizację programu:

- Piosenki i opowiadania z kasetami / płytami
- Adaptacje literackie z płytami z serii Penguin Readers lub Penguin Active Reading
- Kasety wideo/DVD:
  - On Camera
  - An Ocean Apart
  - The Line
  - Snap TV
  - The Story of a Band
  - A Tale of Two Friends
  - The Real Shakespeare
  - The Challenge / Real Lives
- Five days
- CD-ROM:
  - Challenges/ Exam Challenges
  - Energy
- Oprogramowanie tablic interaktywnych
  - Exam Challenges / Challenges
  - Upbeat
- Plansze tematyczne
- Plakaty
- Programy i gry na CD-ROM-ie

VI SPRAWDZANIE EFEKTÓW NAUCZANIA

1 Sposób dokumentowania przebiegu i efektów nauczania

a/ Raport Postępów Ucznia

Proponujemy, by na zakończenie każdego semestru nauczyciele wypełniali Raport Postępów Ucznia.

Raport Postępów Ucznia w klasach I – III gimnazjum uwzględnia:

Obserwację stosunku ucznia do nauki, w tym:

- liczbę nieobecności ucznia w danym semestrze.

- odrabianie prac domowych
- przynoszenie podręczników
- prowadzenie słownika, zeszytu
- zaangażowanie ucznia, jego stosunek do nauki.

Obserwację postępów ucznia, w tym:

- wymowę
- znajomość słownictwa
- rozumienie ze słuchu
- czytanie
- mówienie
- pisanie
- opanowanie gramatyki.

a/ Raport Postępów Ucznia dla klas I – III gimnazjum

klasa _____ rok szkolny _____

podręcznik _____

Skala ocen:

6 - A: bardzo duże osiągnięcia, powyżej standardu

5 - B: powyżej średniego standardu, z pewnymi błędami

4 - C: solidna praca z pewnymi zauważalnymi błędami

3 - D: zadowalający, ale ze znaczącymi błędami

2 - E: wyniki spełniają minimalne kryteria

1 - F: uczeń musi uzupełnić podstawowe braki w opanowaniu materiału

	Imię i nazwisko	Stosunek do nauki					Postępy w nauce							Ocena ogólna
		liczba nieobecności	odrabianie prac domowych	przynoszenie podręczników	prowadzenie zeszytu, słownika	aktywność, zapał do nauki	wymowa	znajomość słownictwa	rozumienie ze słuchu	czytanie	mówienie	pisanie	opanowanie gramatyki	
1														
2														
3														
4														
5														
6														
7														
8														
9														
10														
11														
12														
13														
14														
15														

2 Skala ocen

Skala ocen, którą proponujemy, oparta jest na "Europejskiej Skali Ocen" opublikowanej w opracowaniach dotyczących programu Unii Europejskiej *Socrates / Erasmus* i traktowanej jako propozycja przy tworzeniu programów ECTS (European Credit Transfer System) na poziomie akademickim. Naszym zdaniem skala ta z jednej strony pozwoli nam zbliżyć się do standardów europejskich, z drugiej zaś wyraźnie określa zakres umiejętności korespondujący z daną oceną cyfrową bądź literową.

W związku z tym, że każda placówka szkolna będzie wypracowywać własne systemy oceniania, proponujemy przyjąć literowy wariant oceny. Ułatwia on wpis w dzienniku lub innego typu raportach postępów ucznia i wyraźnie określa, jakie umiejętności odzwierciedla. Ponadto ocena literowa nie wywołuje skojarzeń ze stosowanymi dotychczas ocenami tradycyjnymi.

- 6 - A: celujący – wybitne osiągnięcia, powyżej standardu
- 5 - B: bardzo dobry – powyżej średniego standardu, z pewnymi błędami
- 4 - C: dobry – solidna praca z pewnymi zauważalnymi błędami
- 3 - D: zadowolający – zadowolający, ale ze znaczącymi / istotnymi brakami
- 2 - E: dostateczny – praca i wyniki spełniają minimalne kryteria
- 1 - F: niedostateczny – uczeń winien uzupełnić podstawowe braki w opanowaniu materiału

Oceny pozytywne to oceny od A do E.

Pamiętajmy jednak, że pełną skalę należałoby wykorzystywać raczej do celów dokonywanej przez nauczyciela diagnozy oraz określania rodzaju zadań dla nauczyciela i ucznia w przypadku niskich szczebli skali. Nauczyciel powinien wyraźnie określić, co rozumie przez sformułowanie *minimalne kryteria*. Uważamy, że w związku z próbą rzeczywistej indywidualizacji nauczania w stosunku do każdego ucznia granica ta może okazać się płynna. Należy więc uzmysłwić uczniom, jak dalece powinni rozwijać swoje kompetencje językowe w ramach treści nauczania dla danego poziomu nauki.

3 Metody pomiaru osiągnięć uczniów – obserwacja i diagnozowanie

a/ Sposób sprawdzania efektów nauczania

Sposób sprawdzania rozwoju sprawności językowych

Efekty nauczania w ramach sprawności receptywnych i produktywnych powinny być sprawdzane systematycznie poprzez bieżącą obserwację i diagnozowanie uczniów. Naszym zdaniem wystawianie oceny końcowej wyłącznie na podstawie testów, bez uwzględniania innych możliwych technik, znacznie ogranicza możliwości wykazania się przez ucznia w innych zakresach wiedzy czy też sprawnościach niż zasugerowane przez zawartość treściową testu. Może zdarzyć się, że uczeń doskonale radzący sobie

z zagadnieniami gramatycznymi jest bezradny w sytuacjach komunikacyjnych i odwrotnie, uczeń ignorujący zasady i reguły gramatyczne, świetnie rozumie przekaz ustny i teksty pisane oraz bez problemu potrafi przekazywać własne komunikaty.

Zakładając, że nadrzędnym celem nauczania III etapu edukacyjnego w I wariacie programowym jest komunikacja, efekty pracy ucznia i nauczyciela można naszym zdaniem mierzyć inną miarą niż same testy. Uważamy również, że nie tyle ocena powinna być adekwatna do stopnia, w jakim uczeń sprostał postawionym przed nim zadaniom, ile zadania, jakie stawiamy uczniom, powinny być adekwatne do indywidualnych możliwości uczniów.

Mając na względzie powyższe założenie, sądzimy, że to nauczyciel powinien w swoich staraniach nauczyć uczniów, jak wykorzystywać indywidualne możliwości, poprzez stosowanie różnorodnych technik pracy i strategii uczenia się oraz poprzez wskazywanie na sposoby wykorzystania indywidualnych predyspozycji uczniów.

Każdy uczeń ma prawo do **poczucia satysfakcji i sukcesu**, na których oparte powinno być uruchamianie systemów motywacyjnych ucznia przez nauczyciela (motywacja zewnętrzna i wewnętrzna).

Sposób sprawdzania wiedzy o zagadnieniach kulturowych

Znajomość podstawowych zagadnień kulturowych może być sprawdzana za pośrednictwem ćwiczeń ze specjalnie opracowanym przez nauczyciela

i uczniów zbiorem materiałów kulturowych i językowych. Warto przy tym skorzystać

z gotowych opracowań wydawnictwa Pearson Longman.

Sposób sprawdzania znajomości słownictwa i gramatyki

Efekty nauczania słownictwa i gramatyki mogą być sprawdzane również dzięki wprowadzeniu do codziennej praktyki edukacyjnej Testów Otwartych, dających każdemu uczniowi szansę upewnienia się, co już potrafi, oraz możliwość rozwiązania wszystkich zadań danego testu, w czasie zgodnym z jego indywidualnymi możliwościami.

b/ Testy Otwarte jako czynnik motywacyjny dla nauczyciela i ucznia

Co kryje się za nazwą Test Otwarty

Test Otwarty to test, który uczniowie rozwiązują tak długo, aż będą gotowi samodzielnie wykonać wszystkie zawarte w nim zadania.

Cele testów Otwartych

Podstawowym celem przeprowadzenia Testu Otwartego jest dokonanie bieżącej oceny efektów nauczania, a także zmotywowanie uczniów do samodzielnego rozwiązania wszystkich zadań testowych. Pragniemy dać każdemu uczniowi szansę wywiązania się ze wszystkich zadań testowych i umożliwić im podjęcie kolejnych prób rozwiązania tego samego testu podczas kilku kolejnych zajęć.

Dzięki takiemu podejściu, znacznie odbiegającemu od tradycyjnego spojrzenia na testowanie, żaden uczeń nie pozostanie z poczuciem, że nie wywiązał się z postawionych prze nim zadań. Każdy ma stworzoną szansę odniesienia sukcesu i zdobycia maksymalnej liczby punktów. Od ucznia zależy, czy ją wykorzysta.

Zadaniem nauczyciela jest uruchomienie mechanizmów motywacyjnych dziecka, nakłonienie go do samodzielnej pracy, szukania właściwych rozwiązań w książce czy też innych materiałach, korzystania z pomocy kolegów lub nauczyciela. Ważne, by to uczeń, który ma problemy z rozwiązaniem poszczególnych zadań, sam wyraził chęć i gotowość skorygowania błędów, zrozumiał popełnione błędy i uzupełnił braki. Zakładamy, że nie później niż w ciągu trzech

kolejnych zajęć wszyscy uczniowie zadbają o pełne rozwiązanie zadań testowych.

Zarówno uczeń, jak i nauczyciel mogą więc niezależnie osiągnąć sukces.

Jaki test można nazwać Testem Otwartym

Każdy test służący bieżącej kontroli efektów nauczania może być Testem Otwartym, o ile nauczyciel będzie przestrzegał reguł związanych z oceną testu i umożliwi każdemu uczniowi wykonanie wszystkich zadań testu zgodnie z możliwościami ucznia.

Najprościej wykorzystać w tym celu opracowania testów zawartych w książkach nauczyciela do poszczególnych podręczników kursowych.

Jak często przeprowadzać Test Otwarty

Proponujemy przeprowadzanie Testów Otwartych jako codziennej praktyki na wszystkich poziomach nauczania, co pięć jednostek lekcyjnych. Można przeprowadzać testy w II semestrze klasy I, ale wówczas przeprowadzenie testu winno być poprzedzone właściwym przygotowaniem zarówno dzieci, jak i ich rodziców i wyjaśnieniem, jakiemu celowi służy.

Korzyści dla ucznia związane

z rozwiązywaniem Testów Otwartych

Przyzwyczajenie uczniów do systematycznej weryfikacji ich wiedzy za pośrednictwem testów da im szansę sprawdzenia ich wymiernych osiągnięć na kolejnych etapach nauki (*"czy umiem, ile umiem, czego nie umiem, jeśli nie umiem, oczekuję, że nauczyciel wie, jak mi pomóc"*)

i umożliwi uczniom orientację, w jakim zakresie przerabiany materiał został przez nich opanowany. Uczniowie wykształcą umiejętność szukania rozwiązań, zdobywania wiedzy.

Z naszych obserwacji przebiegu eksperymentu z Testami Otwartymi wynika, że po pierwsze uczniowie rzeczywiście samodzielnie dbają o umożliwienie im podjęcia kolejnej próby rozwiązania tych samych zadań, z którymi mieli wcześniej problemy, po drugie – nie odczuwają już potrzeby odpisywania odpowiedzi od kolegów, ponieważ wiedzą, że przy odrobinie wysiłku mogą sami osiągnąć sukces, jeśli nie dziś, to jutro.

Korzyści dla nauczyciela związane

z przeprowadzania Testów Otwartych

Testy Otwarte pozwalają nauczycielom wychowywać uczniów w przeświadczeniu, że "uczą się nie dla oceny, ale dla siebie".

Testy Otwarte pozwalają nauczycielowi wyraźnie wydzielić zakres materiału, z którym uczniowie nie mają problemów językowych, od tego, który nie zostały jeszcze przez uczniów opanowany. Nauczyciel może więc określić

skuteczność stosowanych przez siebie metod nauczania.

Zdajemy sobie sprawę, że proponowany tryb pracy wymaga od nauczycieli troski o ostateczne wyniki testu każdego ucznia, jednakże trud ten jest opłacalny.

Lektor ma pewność, że dany zakres materiału został przez uczniów opanowany. W razie konieczności ma dokładne rozeznanie, na których obszarach należy uczniom pomóc.

Nauczyciele wykorzystujący już ideę Testów Otwartych w licznych klasach w szkołach podstawowych zaobserwowali znaczną oszczędność czasu przy kolejnym sprawdzaniu testów w porównaniu z tradycyjną poprawą, w wypadku której również nieprzygotowani uczniowie stawiani są znów przed tymi samymi zadaniami i nadal nie są w stanie ich rozwiązać. Nauczyciel zmuszony jest do ponownego poświęcania czasu na sprawdzanie wszystkich prac. Takiej sytuacji unikamy w Testach Otwartych.

Jak sprawdzać i oceniać Testy Otwarte

Nauczyciel ocenia wyłącznie poprawne odpowiedzi, przyznając punkty. Podaje uczniowi liczbę zdobytych punktów i wynikającą z niej ocenę

w zestawieniu z maksymalną liczbą punktów (wpisuje je bezpośrednio na karcie testu).

Po każdym teście nauczyciel powinien określić zakres materiału, z którym uczniowie mieli najwięcej problemów i potraktować to jako wskazówkę do dalszej pracy. Może też podpowiedzieć uczniowi, gdzie szukać odpowiedzi na zadania, z którymi miał problemy. Nauczyciel udostępnia karty z testem i ustala czas, w jakim chętni uczniowie mogą rozwiązywać test (może to być czas przeznaczony na rozgrzewkę językową czy sprawdzenie pracy domowej).

Po każdej kolejnej, skutecznej próbie uzupełnienia wcześniej nierozwiązanych lub niepoprawnie rozwiązanych zadań nauczyciel konsekwentnie dopisuje na karcie testu dodatkowe punkty i podnosi poprzednią ocenę. W ten sposób uczniowie sami dbają o to, aby poprawnie samodzielnie rozwiązać zadania podczas kilku kolejnych zajęć. Nauczyciele natomiast mają pewność, do jakiego stopnia uczniowie opanowali dany zakres materiału.

Rozwiązywanie testu ołówkiem pozwoli uczniowi na wymazanie niepoprawnych odpowiedzi przy kolejnej próbie rozwiązania zadań.

c/ Testy Końcowe

Dodatkowo przed końcem każdego semestru warto poddać uczniów właściwym dla danego

poziomu Testom Końcowym, skonstruowanym w formie różnorodnych zadań.

Kierowany System Kredytów

Poza przedstawionymi formami oceny efektów nauczania proponujemy wprowadzenie systemu diagnozowania i oceniania efektów pracy, będącego jednocześnie systemem motywacyjnym dla obu uczestniczących w procesie dydaktycznym stron (nauczyciela i ucznia), nazwanego przez nas Kierowanym Systemem Kredytów.

d/ Kierowany System Kredytów (Guided Credit System)

Podstawy

Kierowany System Kredytów w swoim założeniu oparty jest na idei ECTS (European Credit Transfer System) propagowanej w ramach programu Unii Europejskiej *Socrates / Erasmus*, wprowadzanej na poziomie akademickim i zaadaptowanej przez autorki niniejszego programu.

U podstaw przedstawianego programu leży również idea autonomii w nauczaniu, powiązana z potrzebą wykształcenia skutecznego systemu diagnozowania i oceniania efektów nauczania oraz systemu motywacyjnego.

Cele

Nauczanie z założenia powinno sprzyjać wykształcaniu u uczniów autonomicznego podejścia do procesu uczenia się. Naszym zdaniem edukacja powinna być prowadzona w tym duchu już od najmłodszych lat. Proponowany system pozwoli każdemu uczniowi być championem w ramach swoich możliwości i w ramach tworzonego przez siebie indywidualnego modułu nauki. Zadaniem nauczyciela jest ukierunkowywanie wysiłków i zainteresowań uczniów na różnorodne obszary aktywności językowych w ramach przedmiotu, jakim jest język angielski.

Założenia

W proponowanym modelu pozostawiamy uczniom swobodę wyboru form i tempa nauki, w zależności od uwarunkowań osobowościowych i społecznych ucznia. Zakładamy, że różnorodność aktywności

w ramach przedmiotu, jakim jest język angielski, jest tak duża, że nie ma konieczności odwoływania się wyłącznie do tradycyjnych metod.

Kierowany System Kredytów wykorzystuje założenia metod kompensacyjnych, dzięki którym uczeń sam podejmuje decyzję co do sposobu, w jaki chce zdobywać wiedzę.

Takie podejście daje dzieciom mającym kłopoty z przyswajaniem zagadnień gramatycznych szansę wykazania swoich możliwości poprzez

wykorzystanie innych form pracy. Uczniowie osiągają w ten sposób podobne cele, choć różnymi drogami.

Nauczyciel stwarza uczniom możliwość samodzielnego tworzenia **indywidualnych modułów nauki** zgodnie z ich możliwościami i preferencjami. Kreowanie modułu odbywa się poprzez wybór najbardziej odpowiadających im aktywności językowych, którym przypisane są określone wartości kredytowe.

W celu zaliczenia danego poziomu nauki uczniowie zobowiązani są zgromadzić odpowiednią liczbę punktów kredytowych (kredytów), które dzielą się na **kredyty programowe**, czyli kredyty przyznawane za pracę w ramach aktywności językowych ucznia, związanych bezpośrednio z realizacją programu nauczania, oraz **kredyty lektorskie**, czyli kredyty przyznawane za wkład pracy ucznia w ramach aktywności uzupełniających, inaczej "do wyboru", pośrednio

związanych z realizacją programu nauczania dla danego poziomu zaawansowania, i w większym stopniu bazujących na preferencjach uczniów co do sposobów pracy.

Oba rodzaje kredytów są odzwierciedleniem pracy włożonej przez ucznia (*student's workload*) w osiągnięciu kompetencji językowej, w ramach treści nauczania dla poszczególnych poziomów nauki.

Pod koniec roku szkolnego liczba kredytów przekładana jest docelowo na ocenę, obrazującą jakość pracy ucznia.

Proponowane przypisanie ocen kredytom w skali roku szkolnego

ocena A	91%-100 %
ocena B	81%- 90 %
ocena C	71%- 80 %
ocena D	61%- 70 %
ocena E	51%- 60 %
ocena F	41%- 50 %

Nauczyciel może wystawić niezależną ocenę za wypracowane przez ucznia kredyty programowe i za kredyty przyznane za różnorodne uzupełniające aktywności językowe. W ramach aktywności programowych uczeń może uzyskać oceny zgodne z podaną skalą. W ramach aktywności do wyboru otrzymuje osobną ocenę. Najczęściej pojawi się sytuacja, w której uczniowie nieradzący sobie z zagadnieniami gramatycznymi

otrzymają wysokie oceny za inne formy pracy. Nauczyciel będzie mógł wykorzystać systematyczne obserwacje i ich wymierny efekt w postaci stopni (za kredyty programowe i lektorskie) przy wystawianiu oceny końcowej. Pamiętajmy jednak, że system kredytowy nie może być traktowany czysto mechanicznie. Nie pozwólmy, by matematyka z nim związana przysłoniła obraz ucznia. Kierowany System Kredytów ma nam pomagać w pracy. Nauczyciele mogą wykorzystać proponowaną kartę aktywności z wartościami kredytowymi niezależnie w obu semestrach, właściwie ustalając przy tym proporcje aktywności i kredytów.

Indywidualne Moduły Nauki

Moduły utworzone z wybranych aktywności językowych powinny zapewniać uczniom zdobycie podstawowej wiedzy wymaganej dla danego poziomu nauki. Powinny więc być kompozycją złożoną zarówno z aktywności związanych bezpośrednio z realizacją programu, za które uczeń otrzymuje kredyty programowe, jak i z aktywności do wyboru, za które uczniowie otrzymują kredyty lektorskie.

Rola nauczyciela polega tu na wykorzystaniu zainteresowań poszczególnych uczniów i przyzwyczajaniu dzieci do prezentowania swoich aktywności związanych w wykorzystaniem języka angielskiego przed pozostałymi uczniami w klasie. Z czasem uczniowie wykażą zainteresowanie innymi obszarami aktywności, w czym mamy nadzieję, pomoże im nauczyciel. Obserwując kolegów, sami będą podejmowali próby na innych obszarach działań.

Grupowe Moduły Nauki

Zakładamy, że w trakcie pracy będzie można zaobserwować wyraźne różnice w składzie modułów w poszczególnych grupach / klasach. Tym samym moduł grupy / klasy jednego nauczyciela będzie różny od modułu grupy / klasy innego nauczyciela. W każdym przypadku będzie on bowiem wypadkową nie tylko preferencji

samych uczniów, ale także preferencji nauczyciela co do akcentowanych przez niego form aktywności i kierunkowania pracy uczniów.

Lektor, który dostrzeże uzdolnienia plastyczne u większości swoich uczniów, będzie ich zachęcał do opracowywania projektów. Lektor, którego uczniowie wykazują zainteresowania muzyczne (i który sam lubi muzykę) częściej będzie wykorzystywał technikę nauki przez piosenkę.

Grafik Aktywności i Kredytów Ucznia

Grafik aktywności językowych i wartości kredytowych uwzględnia wykaz możliwych aktywności językowych z przypisaną im proponowaną wartością kredytową. Wartości procentowe mają jedynie charakter przykładowy.

Grafik Aktywności i Kredytów Ucznia dla klas I – III gimnazjum

♦ Kredyty Programowe

	Aktywności językowe	możliwa liczba przyznań w roku	jednostkowa maksymalna wartość kredytowa	maksymalna liczba kredytów w roku	%
1	Testy Otwarte (gramatyka)	5	4	20	20%
2	Testy Otwarte (słownictwo)	5	4	20	20%
3	Prace domowe: ćwiczenia kursowe ćwiczenia w książce gramatycznej inne prace	15	1	15	15%
4	Czytanie: lektury prasa młodzieżowa lub codzienna materiały źródłowe z zakresu kultury oraz historii Wielkiej Brytanii i USA	5	4	20	20%
5	Prowadzenie słownika, zeszytu	10	2	20	20%
6	Przynoszenie książek, obecność	5	1	5	5%
				100	100%

◆ Kredyty Lektorskie

	STUDENT'S WORKLOAD SAMODZIELNA AKTYWNOŚĆ UCZNIĄ	możliwa liczba przyznań w roku	jednostkowa maksymalna wartość kredytowa	maksymalna liczba kredytów w roku	%
1	Praca ze słownikiem angielsko-angielskim	5	1	5	5%
2	Praca z zakresu kultury oraz historii Wielkiej Brytanii i USA	5	2	10	10%
3	Samodzielne czytanie: prasa codzienna lektury uproszczone własne książki ucznia materiały własne ucznia, np. z Internetu	5	4	20	20%
4	Tłumaczenia własne	5	2	10	10%
5	<i>English around me</i> – angielski na angielski Wpisywanie słówek do skrzynki (<i>English box</i>): z reklam z programów telewizyjnych z filmów: tytuły, bohaterowie, inne z przebojów muzycznych z programów komputerowych z opakowań kupowanych produktów słownictwo komputerowe – Internet, grupy dyskusyjne, e-mail kontaktów osobistych z obcokrajowcami korespondencji w języku angielskim	10	1	10	10%
6	Wykonanie projektu indywidualnego	5	2	10	10%
7	Wykonanie projektu grupowego	5	3	15	15%
8	Udział w przedstawieniu	1	5	5	5%
9	Inna aktywność własna ucznia	5	2	10	10%
10	<i>English only</i> – używanie na zajęciach wyłącznie języka angielskiego	10	1	10	10%
				100	100%

Karta Aktywności i Kredytów Ucznia

Karta Aktywności i Kredytów Ucznia to przykład indywidualnego formularza umożliwiającego bieżące (wspierające) dokumentowanie wszelkich przejawów aktywności językowej ucznia, a tym samym bezpośrednią gratyfikację wkładu pracy ucznia. Nauczyciel wpisuje odpowiednią liczbę kredytów w związku z aktywnościami językowymi uczniów, jakie zaobserwował w trakcie zajęć.

Karta Aktywności i Kredytów Ucznia dla klas I – III gimnazjum

Imię i nazwisko ucznia _____

Rok szkolny _____

♦ Kredyty programowe

	Aktywności językowe	kredyt y	kredyt y	kredyt y	kredyt y	kredyt y	kredyt y	suma
1	Testy Otwarte (gramatyka)							
2	Testy Otwarte (słownictwo)							
3	Prace domowe: ćwiczenia kursowe ćwiczenia w książce gramatycznej inne prace							
4	Czytanie: lektury uproszczone prasa młodzieżowa lub codzienna materiały źródłowe z zakresu kultury oraz historii Wielkiej Brytanii i USA							
5	Prowadzenie słownika							
6	Przynoszenie książek, obecność							

◆ Kredyty Lektorskie

	STUDENT'S WORKLOAD SAMODZIELNA AKTYWNOŚĆ UCZNIĄ	kredyt y	kredyt y	kredyt y	kredyt y	kredyt y	kredyt y	suma
1	Praca ze słownikiem angielsko-angielskim							
2	Praca z zakresu kultury oraz historii Wielkiej Brytanii i USA							
3	Samodzielne czytanie: prasa codzienna lektury uproszczone własne książki ucznia materiały własne ucznia, np. z Internetu							
4	Tłumaczenia własne							
5	<i>English around me</i> – angielski na angielski wpisywanie słówek do skrzynki (<i>English box</i>): z reklam z programów telewizyjnych z filmów: tytuły, bohaterowie, inne z przebojów muzycznych z programów komputerowych z opakowań kupowanych produktów słownictwo komputerowe – Internet, grupy dyskusyjne, e-mail kontaktów osobistych z obcokrajowcami korespondencji w języku angielskim							
6	Wykonanie projektu indywidualnego							
7	Wykonanie projektu grupowego							
8	Udział w przedstawieniu							
9	Inna aktywność własna ucznia							
10	<i>English only</i> – używanie wyłącznie języka angielskiego na zajęciach							

Jak modyfikować grafik aktywności i wartości kredytowych

Jeszcze raz wyraźnie podkreślamy, że propozycja wartości kredytowych przypisanych poszczególnym aktywnościom jest umowna i nauczyciel może dokonywać zmian zarówno w rodzaju aktywności, ich umownych wartości, jak i liczby przyznań. Chodzi nam bardziej o wykazanie różnorodnych możliwości, niż o przedstawienie sztywnego modelu.

Przewidywane korzyści dla ucznia

Wprowadzenie Kierowanego Systemu Kredytów powinno wpłynąć korzystnie na system

motywacyjny ucznia i jego zainteresowanie nauką z kilku podstawowych powodów:

- Proponowany system znacznie odbiega od znanych uczniowi systemów ocen.
- Daje mu możliwość otrzymywania bezpośredniej gratyfikacji w związku z każdą jego samodzielną aktywnością językową, przy czym gromadzona suma jednostkowych gratyfikacji daje uczniowi wymierną informację o jego postępach, postrzeganych w szerszej perspektywie.
- Pozwala uczniowi bezpośrednio dostrzec zainteresowanie nauczyciela jego sukcesami w zakresie przyswajania języka.

Kierowany System Kredytów połączony z Testami

Otwartymi powinien:

- wykształcić pozytywną postawę ucznia w odniesieniu do nauki języka
- wyeliminować stres związany z ocenianiem
- przyzwyczajać ucznia do podejmowania autonomicznych decyzji co do treści indywidualnych modułów oraz terminów zaliczeń danych aktywności
- wpłynąć na świadome przejęcie przez ucznia, nawet najmłodszego, części odpowiedzialności za efekty uczenia się.

Przewidywane korzyści dla nauczyciela

- System ułatwi diagnozowanie poszczególnych uczniów pod względem: zainteresowań, określenia progów możliwości ucznia w odniesieniu do różnorodnych aktywności językowych, potrzeb ucznia.
- System ułatwi dostosowanie metod pracy do oczekiwań ucznia.
- System pozwoli na nawiązanie wielopłaszczyznowego kontaktu z uczniem.

Przewidywane zadania nowego typu stojące przed nauczycielem

Zakładamy, że wprowadzany model pracy nie będzie znacznie odbiegał od dotychczasowych doświadczeń nauczycieli, jeśli chodzi o metodykę nauczania, techniki pracy, materiały. Zdecydowanie zmieni podejście nauczycieli do postrzegania procesu nauczania.

Nowy model wymaga od nauczycieli:

- Konsekwencji we wprowadzaniu nowego systemu pracy.
- Przygotowania uczniów do wprowadzenia systemu kredytowego oraz poinformowania o możliwościach, jakie daje on uczniom.
- Zapoznania uczniów z Kartą Aktywności i Kredytów Ucznia.
- Prowadzenia rzetelnej i systematycznej dokumentacji związanej z przydziałem punktów kredytowych w trakcie zajęć w obecności uczniów.

Uwagi końcowe

Kierowany System Kredytów został przez autorki wprowadzony w życie w lutym 1999 roku jako program eksperymentalny we wszystkich grupach wiekowych i na wszystkich poziomach nauczania (klasy I - VIII). Półroczna obserwacja przebiegu eksperymentu i dokumentacja w postaci wypełnionych Kart Aktywności i Kredytów Ucznia pozwalają stwierdzić bardzo dużą skuteczność opisywanego modelu. Spotkał się on z pełną akceptacją ze strony biorących w nim udział uczniów i nauczycieli. Co ważne, został

dostrzeżony przez rodziców najmłodszych uczniów.

System jest propozycją otwartą i powinien być traktowany jako jedno z możliwych rozwiązań diagnozowania i oceniania, jak również systemów motywacyjnych w nauczaniu języka angielskiego.

4 Kontrola i ocena – wskazówki metodyczne

a/ Negocjowanie oceny

W przypadku uczniów z III etapu edukacyjnego przy wystawianiu ocen końcowych można podjąć próbę negocjowania oceny, o ile propozycja nauczyciela wydaje się uczniowi zaniżona lub zawyżona. W tym zakresie nauczyciel powinien zdać się na własne doświadczenie i intuicję. Warto stworzyć uczniowi szansę wykazania swoich racji, poznać jego odczucia, spróbować określić jego oczekiwania. Być może tego typu rozmowa pozwoli wytyczyć kierunek współpracy lektora i ucznia w kolejnym semestrze.

b/ Nagradzanie a motywacja

Pochwały i nagradzanie to nieodzowny element każdej lekcji, bez względu na wiek uczniów. Zachęcamy nauczycieli do częstego chwaleń uczniów nie tylko za czynione przez nich postępy, ale przede wszystkim za aktywny udział w zajęciach. Pochwały nauczyciela postrzegane są przez uczniów jako wyraz akceptacji. Nie zapominajmy o ciągłym wzmacnianiu motywacji uczących się. Pochwały utwierdzają ich poczucie sukcesu i zadowolenia.

c/ Ocenianie a diagnoza

Uczniowie oczekują od nauczyciela potwierdzenia postępów w przyswajaniu języka angielskiego. W przedziale wiekowym właściwym III etapowi edukacyjnemu uczniom nie wystarcza już sama pochwała. Osiągane efekty powinny być poddane systematycznej diagnozie. Pomocne okażą się tu Testy Otwarte, o których była mowa wcześniej. Warto również wspólnie z uczniami systematycznie analizować wpisy do Kart Aktywności i Kredytów Uczniów. Uczniowie powinni widzieć, które pola karty należałoby wypełnić kredytami.

d/ Metodyczna samoocena pracy nauczyciela

Proponujemy, by nauczyciele systematycznie podawali swoją pracę samoocenie. Spróbujmy odpowiedzieć sobie na następujące pytania:

Czy jasno sformułowałem cel lekcji?

Czego nauczyli się moi uczniowie podczas lekcji?
Czy wyraźnie oddzieliłem zakres materiału, który dzieci mają wyłącznie rozumieć, od tego, w ramach którego winny posługiwać się językiem samodzielnie (*recognition vs. production*)?

Na które sprawności położyłem nacisk i w jaki sposób?

Czy wydzieliłem wyraźnie poszczególne fazy lekcji zgodnie z planowaną strukturą zajęć?

Jak ułożyły się proporcje czasowe:

teacher's talk / pupil's talk / pupil - pupil talk?

Jakie było tempo lekcji?

Czy optymalnie wykorzystałem techniki: *pair - work, group - work, projects?*

Czy wykorzystywałem systemy motywacyjne?

Czy używałem języka w sposób zrozumiały dla uczniów?

Jakie były relacje między mną a moimi uczniami?

Czy byłem wystarczająco elastyczny?

Jaka była atmosfera na lekcji?

Czy dokonałem wpisów na Kartach Aktywności i Kredytów Ucznia, w dzienniku lub w innej formie?

VII JAK MODYFIKOWAĆ PROGRAM

Zakładamy, że w podstawowym zakresie program szkolny realizowany będzie w trakcie trzech godzin zajęć dydaktycznych tygodniowo, w trzyletnim cyklu nauki. Program może być modyfikowany w zależności od warunków czasowych (liczba spotkań w tygodniu), możliwości uczniów, liczebności klas (podział na grupy) i używanego podręcznika.

Celem tego programu nie jest przedstawienie wszystkich możliwych metod oceniania ani też opisywanie tradycyjnych metod, będących w użyciu, lecz zaproponowanie nowych, alternatywnych sposobów oceny i diagnozowania, które mogłyby zainspirować nauczycieli i dodatkowo motywować uczniów. Przedstawione przez nas propozycje mogą również ulegać modyfikacji.

VIII SŁOWNIK POJĘĆ

Program Socrates: Europejski program promujący szeroko pojętą współpracę w wielu dziedzinach pomiędzy instytucjami krajów Unii Europejskiej. Celem programu jest między innymi ujednoczenie systemów edukacyjnych w krajach członkowskich Unii.

Program Erasmus: Część programu Socrates dotycząca szkolnictwa wyższego mającego na celu ujednoczenie systemów edukacyjnych, w tym

programów nauczania i systemów ocen, obejmujący szeroki zakres dyscyplin.

ECTS: "Europejski System Transferu Punktów" umożliwiający kompatybilność programów nauczania i systemów ocen w różnych placówkach akademickich w krajach członkowskich Unii.

Program Comenius: Część programu Socrates dotycząca szkolnictwa podstawowego mającego na celu nadanie edukacji na tym etapie wymiaru europejskiego.

Kierowany System Kredytów: System diagnozowania uczniów i oceniania efektów nauczania, traktowany równocześnie jako system motywacyjny dla uczniów i nauczycieli. System ma na celu motywowanie nauczycieli do ukierunkowywania wysiłków uczniów na różnorodne aktywności językowe w ramach programów dla poszczególnych poziomów nauki. Kierowany System Kredytów wykorzystuje założenia metod kompensacyjnych. Uczniowie mają możliwość samodzielnego tworzenia **indywidualnych modułów nauki** zgodnie z własnymi możliwościami i preferencjami. Kreowanie modułów łączy się z wyborem przez uczniów konkretnych **aktywności językowych**, którym przypisane są wartości kredytowe. W celu zaliczenia danego poziomu nauki uczniowie zobowiązani są zdobyć odpowiednią liczbę **kredytów programowych i lektorskich**, a tym samym wykazać się aktywnością językową w ramach różnorodnych zadań.

Aktywności językowe: Różnorodne formy pracy ucznia połączone z wykorzystaniem języka angielskiego.

Kredyty programowe: Kredyty przyznawane za wkład ucznia w ramach aktywności programowych bezpośrednio związanych z realizacją programu nauczania dla danego poziomu zaawansowania.

Kredyty lektorskie: Kredyty przyznawane za wkład pracy ucznia w ramach aktywności uzupełniających, inaczej "do wyboru ucznia", pośrednio związanych z realizacją programu nauczania dla danego poziomu zaawansowania, w większym jednak stopniu bazujących na preferencjach uczniów co do sposobów pracy.

Karta Aktywności i Kredytów Ucznia: Indywidualny formularz umożliwiający bieżące (wspierające) dokumentowanie wszelkich przejawów aktywności językowej ucznia, a tym samym bezpośrednią gratyfikację wkładu pracy ucznia.

Grafik wartości kredytowych: Wykaz możliwych aktywności językowych z przypisaną im proponowaną wartością kredytową.

Indywidualny moduł nauki: Zakres treści i form pracy preferowany przez ucznia w trakcie realizowania programu nauczania na danym poziomie zaawansowania.

Grupowy moduł nauki: Zakres treści i form pracy preferowany przez grupę danego nauczyciela w trakcie realizowania programu nauczania na danym poziomie zaawansowania.

Testy Otwarte: Tradycyjne testy traktowane jako element samodiagnozowania uczniów. Testy Otwarte umożliwiają uczniom uzyskanie maksymalnej liczby punktów i samodzielne rozwiązanie wszystkich zadań testowych w odpowiednim dla danego ucznia czasie, zgodnie z jego indywidualnymi możliwościami.

Autonomia w nauczaniu: Trend w nowoczesnej metodyce nauczania akcentujący rolę ucznia w procesie nauczania, uwzględniający jego predyspozycje i strategie uczenia się oraz, w związku z tym, preferencje co do treści i form pracy.

Diagnozowanie ucznia: Szeroko pojęta wiedza nauczyciela na temat ucznia, umożliwiająca dostosowanie metod pracy do typu osobowości ucznia, jego możliwości i potrzeb, oparta na bieżącej obserwacji zachowań ucznia.

Raport Postępów Ucznia: Całościowa ocena pracy ucznia, dokonywana po ukończeniu I semestru na każdym z poziomów zaawansowania.

Classroom language: Język wynikający z potrzeb sytuacji klasowej.

Social language: Język wykorzystywany w codziennych sytuacjach komunikacyjnych.

IX BIBLIOGRAFIA

H. Komorowska,
O programach prawie wszystko, WSiP, 1999.

P. Bryant, A. M. Colman,
Psychologia rozwojowa, Zysk i S-ka, 1997.

M. E. P. Seligman,
Optymistyczne dziecko,
Media Rodzina of Poznań, 1997.

T. Pelczarski, J. Kurczabińska,
Sukces w Szkole Języka Angielskiego
1 Day Panorama Tour, 1997.

R. Lowes, F. Target, Helping Students to Learn.
A guide to Learner Autonomy, Richmond
Publishing, 1998.

Założenia reformy oświaty. Cele i zadania szkoły
na etapie podstawowym i w gimnazjum, MEN
"Reforma Systemu Edukacji - Projekt", Luty 1999.

Dziennik Ustaw nr nr 4 z dn. 15.01.2009 r.

PODZIĘKOWANIA

Pragniemy wyrazić podziękowanie nauczycielom języka angielskiego, którzy z nami współpracują i systematycznie dzielą się swoimi doświadczeniami, a także wszystkim tym, którzy pomagają nam wytyczać kierunek w naszej pracy.

Autorki